

Ohjelmasuunnitelma:

Hyvinvoiva Espoo -kehitysohjelma

26.1.2018

Versio: 1.0

Kehitysohjelman omistaja:	Juha Metso
Ohjausryhmän puheenjohtaja:	Arja Juvonen
Ohjelmapäällikkö:	Riikka Puusniekka

Ohjelmasuunnitelman versiohistoria ja hyväksyntä

Versio	Laatinut	Päiväys	Version lyhyt kuvaus
0.1	Riikka Puusniekka	18.10.2017	Yhteys Espoo-tarinaa, hyvinvoinnin tila, hyötytavoitteet ja ohjelman organisaatio kuvattu lyhyesti, muuttuneet otsakkeet päivitetty
0.2	Riikka Puusniekka	24.10.2017	Kpl 2.1 muokkaus ja 6.3 kirjoitus
0.21	Riikka Puusniekka	2.11.2017	em. kohtien täydentämistä ja tarkentamista
0.3	Riikka Puusniekka	13.11.2017	seurantaindikaattorit, pohjatyötä
0.31	Riikka Puusniekka	29.11.2017	Kpl 1.1 ja 1.2. päivitys
0.4	Riikka Puusniekka	12.12.2017	Kpl 1.2 täydentäminen, kpl 2 ja 7 työstäminen
0.5	Riikka Puusniekka / ohryn käsittely	21.12.2017	Toimenpide-ehdotukset vuodelle 2018, (käsitelty ohryssa 15.12), kpl 9
0.51	Riikka Puusniekka	2.1.2018	Tiivistelmän kirjoitus, kpl 1.1. ja 1.2 päivitys
0.6	Riikka Puusniekka	4.1.2018	Kpl 2.2, 3.1, 3.2, 5.2, 5.3, 6.1, 6.2, 7.1 täsmentäminen, kpl 8 aloitus
0.6		11.12.2018	Ohryn käsittely
0.7	Riikka Puusniekka	15.1.2018	Kpl 1-6 päivitys, kpl 5.1. ja 5.2 työstäminen
0.8	Riikka Puusniekka	16.1.2018	Kpl 7-9, lähteet, riskitaulukko
0.81	Riikka Puusniekka	18.1.2018	Lisätty kpl 1.2 lyhyt teksti poikkihallinnollisesta valmistelusta, päivitetty toimenpidetaulukkoa sekä kpl 5.1 ja 5.2
0.9	Riikka Puusniekka	22.1.2018	Korjattu kokonaisuutta palautteen perusteella, päivitetty kpl 5 resurssit
0.91	Riikka Puusniekka	23.1.2018	Päivitetty seurantamittareita koskeva osio, viety indikaattorit taulukkoon, lisätty nyky- ja tavoitearvot
0.91	Ohjausryhmä	24.1.2018	Ohjausryhmän käsittely
1.0		26.1.2018	

Ohjelmasuunnitelman hyväksyntä

Hyväksyjä	Päiväys	Linkki päätösasiakirjaan ja mahdolliset lisätiedot
	<pp.kk.vvvv>	
	<pp.kk.vvvv>	

Tiivistelmä

Hyvinvoiva Espoo -kehitysohjelma on yksi Espoon kaupungin neljästä poikkihallinnollisesta kehitysohjelmasta valtuustokaudella 2017–2021. Hyvinvoiva Espoo -kehitysohjelman tavoitteena on lisätä espoolaisten mahdollisuuksia edistää terveyttä, hyvinvointia ja onnellisuutta sekä vahvistaa mahdollisuuksia osallistua ja kuulua yhteisöön.

Hyvinvoiva Espoo -kehitysohjelma keskittyy edistämään erityisesti espoolaisten mielen hyvinvointia. Mielen hyvinvointi on keskeinen osa terveyttä ja se kytkeytyy vahvasti sekä fyysiseen terveyteen että kuoilleisuuteen. Sen on todettu olevan voimakkaassa yhteydessä myös ihmisten subjektiiviseen hyvinvointiin ja elämäntyytyväisyyteen. Ohjelman toimenpiteissä korostuvat ennaltaehkäisy sekä terveyttä tukevien voimavarojen vahvistaminen riskiajattelun ja korjaavien toimenpiteiden sijaan.

Ohjelman aikana tullaan tarkastelemaan myös kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtäviä ja hallinnonrajoja ylittäviä rakenteita kaupungin ja maakunnan palvelujen yhteensovittamiseksi ja yhteistyön helpottamiseksi. Tavoitteena on, että hyvinvoinnin edistäminen jatkuu ja kukoistaa Espossa sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen jälkeenkin.

Ohjelman käynnistysvaiheessa vuonna 2018 toimenpiteet kohdistuvat erityisesti kahteen ensimmäiseen hyötytavoitteeseen eli terveyden, hyvinvoinnin ja onnellisuuden edistämisen mahdollisuuksien sekä osallistumisen ja yhteisöön kuulumisen mahdollisuuksien lisäämiseen. Kolmannen hyötytavoitteen toimenpiteitä määritellään tarkemmin vasta ohjelman käynnistyttyä, kun sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen kansalliset suuntaviivat ovat tiedossa riittäväällä tarkkuudella. Tätä koskeviin toimenpiteisiin keskitytään pääasiallisesti vuonna 2019.

SISÄLLYSLUETTELO

1 Johdanto	1
1.1 Kehitysohjelman tausta ja yhteys Espoo-tarinaa.....	1
1.2 Kehitysohjelman toimintaympäristö ja nykytila ohjelman kohdealueella	2
2 Tavoitteet ja rajaukset	5
2.1 Tavoitetila, hyötytavoitteet ja tuotokset.....	5
2.2 Rajaukset ja yhteydet muuhun työhön	12
3 Kehitysohjelman toteutus	15
3.1 Suunnitelma koko ohjelmakaudelle	15
3.2 Toimintasuunnitelma ensimmäiselle toteutusvuodelle 2018	15
4 Organisointi ja vastuut	16
5 Resurssit, kustannukset ja rahoitus.....	19
5.1 Henkilöresurssit	19
5.2 Ulkoiset kustannukset ja rahoitus	19
6 Kehitysohjelman ohjaus ja seuranta	22
6.1 Projektien ja toimenpiteiden valinta	22
6.2 Seuranta ja raportointi	22
6.3 Kokouskäytännöt ja dokumentaatio.....	22
7 Sidosryhmäyhteistyö ja viestintä	24
7.1 Sidosryhmäyhteistyö.....	24
7.2 Viestintä	27
8 Riskit ja riskienhallinta	29
9 Edellytykset kehitysohjelman onnistumiselle	30
Lähteet	31
Liitteet	32

1 Johdanto

1.1 Kehitysohjelman tausta ja yhteys Espoo-tarina

Hyvinvoiva Espoo on yksi Espoon kaupungin neljästä poikkihallinnollisesta kehitysohjelmasta valtuustokaudella 2017–2021.

Poikkihallinnollisilla kehitysohjelmilla vauhditetaan uusien ratkaisujen aikaansaamista valtuustokauden keskeisiin haasteisiin. Määräaikaiset kehitysohjelmat ovat Espoo-tarinasta johdettuja, yhteisten hyötytavoitteiden saavuttamiseksi perustettuja rajattuja kokonaisuuksia, jotka muodostuvat projekteista ja toimenpiteistä, ja joita johdetaan koordinoitusti.

Espoo-tarinassa keskeisiksi hyvinvointihaasteiksi on nostettu terveyden ja hyvinvoinnin epätasa-arvoinen jakautuminen, nopea väestön sekä vieraskielisen väestön kasvu, ikärakenteen vanheneminen, kaupungistuminen sekä talouden hidas kasvu. Viimeksi mainittuihin on nähty kytkeytyvän erilaisia ongelmia, kuten yksinäisyys, syrjäytyminen ja sosiaaliset ongelmat. Myös asuinalueiden epäsuotuisan eriytymiskehityksen riski on nostettu tarinassa esiin. Espoolaisten hyvinvointiin liittyviä ilon- ja huolenaiheita on nostettu kootusti esiin myös valtuustokaudelle laaditussa hyvinvointikertomuksessa 2017-2021. Tähän voi tutustua tarkemmin verkossa osoitteessa www.espoo.fi/hyvinvointi.

Hyvinvoiva Espoo -kehitysohjelma vastaa moniin Espoo-tarinan tavoitteisiin. Se lisää muun muassa asukkaiden omatoimista ja aktiivista huolehtimista itsestään, läheisistään ja lähiympäristöstään sekä edistää asukkaiden mahdollisuuksia osallistua itselleen ja elämäntilanteeseen soveltuvaan toimintaan.

Kehitysohjelman toimenpiteet painottuvat strategian mukaisesti ennaltaehkäisyyn, ja niillä tähdätään joko suoraan tai välillisesti asukkaiden ja asuinalueiden hyvinvointierojen kaventumiseen. Ohjelman toimenpiteet edistävät ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävien ratkaisujen syntymistä.

Keskeistä toteutuksessa on asukaslähtöisyys ja vahvat kumppanuudet. Digitalisaation mahdollisuuksia pyritään hyödyntämään. Ohjelman aikaisessa kehittämistyössä hyödynnetään erilaisia olemassa olevia kehitysalustoja, kuten palvelutoria ja Elä ja asu -keskuksia mahdollisuuksien mukaan.

Ohjelman aikana tullaan tarkastelemaan myös sitä, miten ja millaisissa rakenteissa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä on hyvä toteuttaa, jotta se olisi mahdollisimman laadukasta maakunta- sekä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusten jälkeenkin. Tarkastelu on olennaista tehdä, sillä hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on yksi kunnan keskeisistä tehtävistä ja uudistuksilla on merkittäviä vaikutuksia tehtävän hoitamiseen.

Hyvinvoiva Espoo -kehitysohjelmalla ei ole muista kehitysohjelmista poiketen selkeää jatkumoa edellisellä valtuustokaudella toteutettuihin, espoolaisten hyvinvointia edistäneisiin, "Elinvoimaa ikääntyville" ja "Nuorten elinvoimaisuus" -kehitysohjelmiin. Kehitysohjelmassa huomioidaan kuitenkin aiempi kehittämistyö ja hyödynnetään tätä mahdollisuuksien mukaan.

1.2 Kehitysohjelman toimintaympäristö ja nykytila ohjelman kohdealueella

Espoolaisten hyvinvoinnista yleisesti

Espoolaisten hyvinvointi on keskimääräistä parempi useilla kansallisilla seurantaindikaattoreilla tarkasteltuna. Muun muassa sairastavuus on muuta maata vähäisempää ja monet hyvinvointia edistävästä terveystottumuksista ovat keskimääräistä parempia. Hyvinvoinnin kehitys on ollut monin osin myönteistä viime vuosikymmeninä.

Kappaleessa 1.1 kuvattuihin, Espoo-tarinassa oleviin hyvinvointihaasteisiin sekä laajemmin hyvinvoinnin tilaa kuvaaviin tilastoihin voi tutustua verkossa osoitteessa: www.espoo.fi/toimintaymparistontila > hyvinvointi. Hyvinvoinnin tilaan ja keskeisiin valtuustokauden hyvinvoinnin edistämisen painopisteisiin voi tutustua myös perehtymällä Hyvinvointikertomus 2017-2021 -julkaisuun. Tämä löytyy verkosta osoitteesta www.espoo.fi/hyvinvointi.

Hyvinvointikertomus ja siihen kytkeytyvät hyvinvointisuunnitelmat kuluvalle valtuustokaudelle ovat valmisteltu laajassa poikkihallinnollisessa yhteistyössä. Valmistelun aikana mielen hyvinvoinnin edistämistä koskevat asiat ovat nousseet vahvasti esiin.

Mielen hyvinvoinnin voimavarat

Mielenhyvinvoinnin osalta myönteinen kehitys ei ole ollut yhtä vahvaa kuin fyysisen hyvinvoinnin osalta ja tulosten joukossa on havaittavissa myös selkeitä huolenaiheita. Laajassa eri ikäryhmiä koskevassa tarkastelussa, mielen hyvinvointia koskevat tulokset eivät myöskään nouse kansallisessa vertailussa yhtä systemaattisesti edukseen kuin fyysistä hyvinvointia tai terveystottumuksia kuvaavat tulokset.

Nykyiset tarjolla olevat kansalliset indikaattorit mielen hyvinvoinnin seurantaan ovat pitkälti sairauslähtöisiä ja sairaudenhoitoa kuvaavia. Ne kertovat muun muassa sairauspäivärahan saajien tai hoitopäivien määrästä. Suoraan mielen hyvinvoinnista tai sen voimavaroista kertovia indikaattoreita ei toistaiseksi ole juuri tarjolla.

Nykyisten indikaattorien tuloksia tarkasteltaessa on hyvä muistaa, että ne eivät kuvaa yksinomaan mielen hyvinvoinnin tilaa tai mielen hyvinvoinnin voimavaroja. Tuloksiin ovat vaikuttamassa monet tekijät, kuten tarjolla olevien hoitopaikkojen määrä ja erilaiset kansalliset linjaukset.

Keskeisten kansallisten seurantaindikaattorien mukaan psykiatrian erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit ovat lisääntyneet Espoossa merkittävästi viime vuosina. Kansallisessa vertailussa käyntien määrä on lähellä maan keskitasoa. 25-64 -vuotiaiden psykiatrian laitoshoidon yleisyydessä ei ole sen sijaan havaittavissa muutosta viime vuosina. Työikäisen väestön depressiolääkkeiden käyttö on Espoossa samalla tasolla kuin 2000-luvun alussa. Depressiolääkkeitä käyttää noin 9% 25-64 -vuotiaista espoolaisista. Nuorempien ikäryhmien depressiolääkkeiden käyttö on lisääntynyt samalla ajanjaksolla. 18-24 -vuotiaiden ikäryhmässä lääkkeitä käytti noin 5%. Osuudet ovat lähellä kansallisia keskiarvoja.

Mielenterveysyyt ovat yleisin syy työkyvyttömyyseläkkeen saamiseen. Espoossa työkyvyttömyyseläkettä mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi on saanut viime vuosina noin 2% 25-64 -vuotiaista. Osuus on maan keskiarvoa pienempi. Myös

mielenterveysperusteisen sairauspäivärahan saajia on Espoossa keskimääräistä vähemmän.

Kokemuksellista tietoa työikäisen ja ikääntyneen väestön hyvinvoinnista on saatu THL:n koordinoimasta ATH-tutkimuksesta (nykyisin FinSote). Tulosten mukaan 20-64 -vuotiaista useampi kuin joka kolmas on tyytymätön elämänlaatuunsa ja viidesosa arvioi, ettei jaksakaan työskennellä eläkeikään saakka. Vastaavasti ikääntyneistä 40-50% on tyytymättömiä elämänlaatuunsa. 75 vuotta täyttäneet yleisemmin kuin tätä nuoremmat. Tämäkään tutkimus ei kuitenkaan tarjoa suoraa tietoa mielen hyvinvoinnista ja mielen hyvinvoinnin voimavaroista.

Lasten ja nuorten osalta kokemustietoa on saatavilla säännöllisesti kerättävästä THL:n Kouluterveyskyselystä. Vuoden 2017 tulosten mukaan espoolaisista yläkoululaisista noin 40 % ja toisen asteen opiskelijoista hieman tätä suurempi osuus ilmoitti olleensa huolissaan omasta mielialastaan kuluneen vuoden aikana. Tytöt huomattavasti poikia yleisemmin.

Mielialaan liittyviä ongelmia viimeisen kahden viikon aikana oli ollut 13%:lla alakoululaisista. Kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta ilmoitti kokeneensa kuluneen kahden viikon aikana 14% yläkoululaisista, 12% lukiolaisista ja 11% ammattiin opiskelevista. Tyttöjen ahdistuneisuus on selvästi yleisempää kuin poikien kaikissa edellä mainituissa ryhmissä.

Mielenhyvinvoinnin näkökulmasta sosiaaliset suhteet ja osallisuus ovat merkittäviä hyvinvointia tukevia tekijöitä. Ilman läheistä ystävää ilmoitti olevansa 4-5% espoolaisista yläkoulun ja lukion tytöistä ja 8% ammattiin opiskelevista tytöistä. Pojilla vastaava osuus oli 9% lukiossa ja 11% yläkoulussa ja ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevilla. Koulukiusaamista koki viikoittain 7% alakoululaisista ja 5% yläkoululaisista, 1-3% toisen asteen opiskelijoista.

Sekä aikuisista 20-64 -vuotiaista että ikääntyneistä yli 65 vuotta täyttäneistä noin joka kymmenes kokee itsensä yksinäiseksi. Ensin mainitun ikäryhmän osalta osuus on saman suuruinen kuin maassa keskimäärin ja vanhemman ikäryhmän osalta hieman keskimääräistä suurempi.

Kuolleisuuden ja sairastavuuden tarkastelu on kohdistunut viime vuosikymmeninä pitkälti fyysisiin tekijöihin ja sosiaalisten suhteiden merkitys on jäänyt vähemmälle huomiolle. Sosiaalisten suhteiden on kuitenkin todettu olevan merkityksellisiä ihmisen terveydelle ja hyvinvoinnille sekä kotimaisissa että kansainvälisissä tutkimuksissa niin poikittaisissa kuin pitkittäisissä tutkimusasetelmissä.

Sosiaalinen pääoma; yhteys muihin, luottamuksen kokeminen ja tukiverkostot linkittyvät tutkitusti sekä hyvään fyysiseen terveyteen että mielenterveyteen ja alhaiseen kuolleisuuteen (Wahlbeck 2017). Merkittävä seurantatutkimus, joka toteutettiin laajalla kanadalaisaineistolla, osoitti, että rakastetuksi tuleminen kokemus vaikuttaa terveydentilaan monia muita tekijöitä yleisemmin (Nakhaie et al. 2010).

Koettu yksinäisyys on puolestaan todettu merkittäväksi terveysriskiksi (mm. Vilkkonen et al. 2010, Cacioppo et al. 2014). Yksinäisyyden on todettu lisäävän kuolleisuutta lähes yhtä paljon kuin tupakointi ja jopa enemmän kuin lihavuus tai huono fyysinen kunto. Yksinäisyyden on havaittu huonontavan elimistön puolustusmekanismeja, lisäävän sydän- ja verisuonitautien riskiä sekä neurologisten sairauksien riskiä. (Cacioppo et al. 2014.) Kotimaisissa tutkimuksissa yksinäisyyden on todettu olevan yhteydessä muun muassa ikään, huonoon terveyteen ja työikäisillä ulkopuolisuuteen työelämässä (Moisi & Rämö 2007).

Sosiaalisten suhteiden ohella terveellisen, aktiivisen elämäntyylin, uuden oppimisen ja uteliaisuuden vaalimisen on todettu tukevan mielen hyvinvointia (Aked et al. 2008). Samoin mielen taidot, kyky hyväksyvään tietoiseen läsnäoloon ja mentalisaatioon edistävät mielenterveyttä (Pajulo et al. 2015).

Kotimainen tutkimus, joka selvitti mielen hyvinvoinnin ja onnellisuuden edistämistä verkon kautta tarjottavien harjoitteiden avulla, osoitti että vahvimmin onnellisuutta lisäsivät harjoitteet, jotka koskivat pienten hyvien tekojen tekemistä muille ihmisille, ”hyvän kiertoon laittamista” (Joutsenniemi et al. 2014). Myös vapaaehtoistyön on havaittu lisäävän yksilön onnellisuutta ja merkityksellisyyden kokemuksia (Pessi & Oravasaari 2010, 162).

Tutkimusnäyttö mielen hyvinvoinnin edistämisen merkittävästä kustannusvaikuttavuudesta on vahvaa. Suurin sijoitetun pääoman tuotto on todettu saavutettavan lapsuuteen ja vanhemmuuteen kohdistuvilla interventioilla, mutta myös myöhemmät interventiot ikäihmisten mielenterveyden edistämiseen saakka on todettu kustannusvaikuttaviksi. (Wahlbeck 2017.)

Aaltonen ym. ovat esittäneet tutkimustuloksiin nojaten, että yhteiskunnassamme aktiivisena käytävässä syrjäytymiskeskustelussa tulisi varhaisen puuttumisen ja varhaiskasvatukseen ja lapsuuteen investoimisen ohella huolehtia myös syrjäytymisen riskissä olevien tai jo syrjäytyneiden mahdollisuuksista päästä pois syrjäytymisen kierteestä. He korostavat, että syrjäytyneet nuoret ovat usein muita saman ikäisiä nuoria sairaampia. Erityisesti psykiatriset sairaudet ovat heillä tyypillisiä. Yksipuolisen työelämään ”aktiivoinnin” sijaan he ehdottavat vahvempaa fokusta syrjäytyneiden terveyden ja mielen hyvinvoinnin voimavarojen vahvistamiseen. (Aaltonen, Berg, Ikaheimo 2015.)

Mielen hyvinvoinnin erot ovat merkittäviä eri sosioekonomisten ryhmien välillä. Tämä tulee huomioida suunniteltaessa ohjelman tuotoksia. Erityisesti työttömyyden on todettu olevan riski mielenterveydelle. Työttömien ja lyhyissä työsuhteissa työskentelevien mielenterveyden edistämiseksi onkin siten erityisen suuri tarve. Työttömyys ja taloudelliset vaikeudet aiheuttavat psyykkistä kuormittuneisuutta myös perheen lapsille. Köyhyys puolestaan vaikuttaa lasten kehitysmahdollisuuksiin ja heijastuu psyykkiseen oireiluun aikuisiällä. (Wahlbeck et al. 2017.)

2 Tavoitteet ja rajaukset

2.1 Tavoitetila, hyötytavoitteet ja tuotokset

Valtuuston 16.10.2017 hyväksymien ohjelman hyötytavoitteiden mukaisesti Hyvinvoiva Espoo -kehitysohjelma lisää espoolaisten mahdollisuuksia edistää terveyttä, hyvinvointia ja onnellisuutta sekä vahvistaa mahdollisuuksia osallistua ja kuulua yhteisöön. Ohjelman aikana tarkastellaan myös kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtäviä ja hallinnonrajoja ylittäviä rakenteita kaupungin ja maakunnan palvelujen yhteensovittamiseksi ja yhteistyön helpottamiseksi. Seuraavassa kuvataan tarkemmin Hyvinvoiva Espoo -kehitysohjelman hyötytavoitteita:

Hyötytavoite 1: Espoolaisten mahdollisuudet edistää terveyttä, hyvinvointia ja onnellisuutta lisääntyvät

Hyötytavoitteen taustalla on salutogeeninen eli voimavaralähtöinen, ajattelu terveydestä, jossa huomio kiinnitetään terveyttä tuottavien voimavarojen vahvistamiseen. Ohjelman aikana tavoitteena on edistää sekä yksilöiden että yhteisöjen mahdollisuuksia ottaa aktiivinen rooli oman terveytensä edistämiseksi. Ohjelman aikana halutaan kiinnittää huomiota myös myönteisen ajattelun, elämään tyytyväisyyden ja onnellisuuden vaikutuksiin yksilön hyvinvoinnille. Näillä on tutkimuksissa todettu olevan laaja-alaisia hyvinvointia edistäviä vaikutuksia.

Hyötytavoite 2: Espoolaisilla on enemmän mahdollisuuksia osallistua ja kuulua yhteisöön

Ohjelman aikana lisätään espoolaisten mahdollisuuksia osallistua ja kuulua yhteisöön. Sosiaalinen hyvinvointi on keskeinen terveyden ja koettuun elämänlaatuun vaikuttava tekijä. Yhteisöjen ja osallistumisen on todettu kasvattavan mm. sosiaalista pääomaa, lieventävän stressiä, lisäävän onnellisuutta ja merkityksellisyyden kokemuksia. Tyytyväisyys sosiaalisiin suhteisiin ja hyvät sosiaaliset taidot ovat yhteydessä myös pitkään ikään. Yksinäisyyden on puolestaan todettu olevan merkittävä terveysriski, joka korostuu erityisesti iäkkäillä, huonon terveyden omaavilla henkilöillä sekä työelämän ulkopuolella olevilla työkäisillä.

Yhteisöllisyys vahvistaa kestävästä kehitystä. Yhdessä tekeminen, osallistuminen ja paikallisiin asioihin vaikuttaminen edistävät vastuun ottamista omasta elinympäristöstä ja sen ihmisistä. Yhteisöllisyys lisää asuinalueen turvallisuutta ja tekee siitä viihtyisän ja elinvoimaisen ja ehkäisee näin myös alueiden negatiivista eriytymiskehitystä.

Hyötytavoite 3: Hyvinvoinnin edistäminen jatkuu ja kukoistaa Espoossa myös sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen jälkeen

Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kuntalain (410/2015, 1§, 37§) mukaan kunnan keskeisimpiä tehtäviä. Tehtävä tulee säilymään kunnilla myös jatkossa sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen yhteydessä. Olennaista on tarkastella Espoon kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävää ja sopia kaupungin ja maakunnan välisistä, selkeistä hallinnonrajat ylittävistä rakenteista ja toimintamalleista, jotka tukevat palvelujen yhteensovittamista ja helpottavat yhteistyötä jatkossa. Tavoitteena on, että Espoon kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävät

on määritelty ja vastuutahoista sovittu sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen voimaan astuessa.

Mielen hyvinvoinnin voimavarojen vahvistaminen fokuksessa

Terveiden ja hyvinvoinnin edistäminen ovat laajoja käsitteitä ja kattavat alleen monen tyyppistä toimintaa. Tästä syystä hyötytavoitteiden asettamisen jälkeen ohjelman fokusta haluttiin vielä tarkentaa. Päädyttiin siihen, että Hyvinvoiva Espoo -kehitysohjelma keskittyy erityisesti espoolaisten mielen hyvinvointiin ja mielen hyvinvoinnin edistämismahdollisuuksien lisäämiseen.

Ensimmäisen ja toisen hyötytavoitteen rinnalle ohjelman toimenpiteiden valintaa tukemaan otettiin erillinen viitekehys (kuva 1), jonka tarkoituksena on myös koota ohjelma ehyeksi kokonaisuudeksi.

Viitekehukseksi valittiin ”Viisi keinoa elää paremmin ja pidempään” -kokonaisuus (Five Ways to Wellbeing), joka perustuu tutkimustietoon siitä, millaisia arkisia asioita vahvistamalla, voi lisätä omaa mielen hyvinvointiaan ja sitä kautta myös elinvuosien määrää ja laatua.

Kuva 1. Kehitysohjelman viitekehys: Viisi keinoa elää paremmin ja pidempään. (Kuva mukailtu NHS:n Five Ways to Wellbeing. New applications, new ways of thinking -raportin pohjalta.)

Viitekehys muodostuu viidestä osa-alueesta: 1) yhteisöllisyydestä, yhteyden pitämisestä muihin ihmisiin, 2) fyysisen aktiivisuuden lisäämisestä, itsestä huolenpitämisestä, 3) läsnäolon taitojen vahvistamisesta, 4) uusien asioiden oppimisesta innostumisesta sekä 5) hyvien tekojen tekemisestä, hyvän kiertoon laittamisesta.

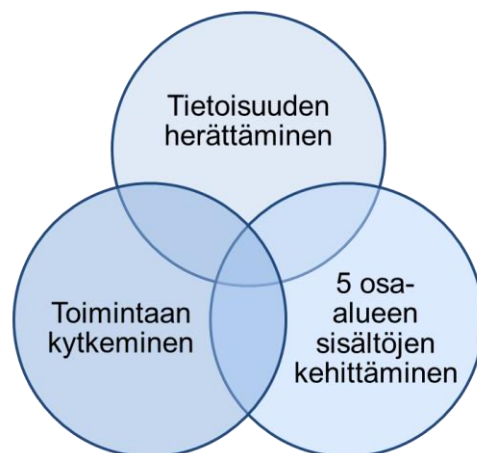
Jokaisella on mahdollisuus edistää omaa mielen hyvinvointiaan tekemällä tätä tukevia valintoja ja vahvistamalla näitä taitoja. Terveellisen, aktiivisen elämäntyylin, uuden oppimisen ja uteliaisuuden on todettu tukevan mielen hyvinvointia, samoin mielen taidot, kuten kyky hyväksyvään tietoiseen läsnäoloon ja mentalisaatioon. Liikkumisen vaikutukset mielen hyvinvointiin vahvistuvat, kun liikkumiseen liittyy kanssakäymistä tai vuorovaikutusta ryhmän kanssa (Wahlbeck et al. 2015).

Yhteisöt ovat keskeisiä mielenterveyden luomisessa. Yhteys muihin ihmisiin, luottamuksen kokeminen ja tukiverkostot kasvattavat yksilön sosiaalista pääomaa, joka linkittyy tutkitusti sekä hyvään mielenterveyteen, hyvään fyysiseen terveyteen että alhaiseen kuolleisuuteen. Ikäihmisillä koetun yksinäisyyden on todettu olevan ylivoimaisesti merkittävin psyykkiseen hyvinvointiin yhteydessä oleva tekijä. Yhteisöllisyyttä edistävien interventioiden on myös todettu parantavan elämänlaatua ja vähentävän masennusoireilua. Ikäihmisten mielenterveyden edistämisessä juuri kanssakäymistä tukevat, osallisuutta ja sosiaalisia mahdollisuuksia tarjoavat interventiot ovat osoittautuneet vaikuttavimmiksi (Forsman et al. 2011).

Mielen hyvinvointia voidaan edistää myös yhteiskunnan sosiaalista pääomaa vahvistamalla. Luottamus viranomaisiin ja muihin instituutioihin, vahva kansalaisyhteiskunta, demokratia ja yksilön vaikutusmahdollisuudet kasvattavat yhteistä sosiaalista pääomaa.

Ohjelman toimenpiteet

Ohjelman aikana lisätään espoolaisten mahdollisuuksia edistää mielen hyvinvointia ja tätä tukevia voimavaroja. Tähän pyritään kolmentyyppisillä menetelmillä: 1) lisäämällä tietoisuutta Viisi keinoa elää paremmin ja pidempään -kokonaisuudesta ja sen yksittäisistä aihealueista, 2) kytkemällä kokonaisuus osaksi valittujen kaupungin toimijoiden sekä kumppaneiden työtä sekä 3) kehittämällä viitekehysten eri osa-alueita niin, että espoolaisten on mahdollista ottaa näihin sisältyviä asioita helpommin osaksi omaa elämäänsä (kuva 2).

Kuva 2. Kehitysohjelman toimenpiteet sijoittuvat kolmen kokonaisuuden alle

Seuraavassa kuvataan kehitysohjelman toimenpiteitä kolmen kehityskokonaisuuden kautta

Tietoisuuden herättäminen

- Laajamittainen kampanja, jolla herätetään tietoisuutta mielen hyvinvointia tukevista arkisista keinoista. Kampanjointi käynnistyy keväällä 2018 ja jatkuu läpi ohjelmakauden. Kampanjassa hyödynnetään monimuotoisesti eri viestintäkanavia. Kampanjaa tukemaan valmistellaan sekä sähköistä että kirjallista materiaalia. Samassa yhteydessä päivitetään espoo.fi -verkkosivujen sisältöä tukemaan paremmin espoolaisten mahdollisuuksia edistää omaa terveyttään ja hyvinvointiaan.
- Kampanjan viestiä tuetaan järjestämällä suoraan espoolaisille suunnattuja tilaisuuksia (luennot, toiminnalliset tilaisuudet) aiheen äärellä. Tilaisuuksia järjestetään sekä kaikille avoimina tilaisuuksina että tietyille kohderyhmille suunnattuina.

Toimintaan kytkeminen

- Ohjelman aikana koulutetaan kaupungin ja yhteistyökumppanien (mm. järjestöjen) henkilöstöä mielen hyvinvoinnin voimavaroja vahvistavaan ajatteluun sekä pohditaan yhteistyössä sitä, miten ajattelua voidaan kytkeä nykyiseen työskentelyyn. Osa henkilöstöstä koulutetaan ”kouluttajiksi”, jotka tukevat oman toimintonsa henkilöstön osaamisen vahvistumista. He voivat hyödyntää osaamistaan myös suoraan espoolaisille järjestettävissä tilaisuuksissa (ks. edellinen kohta).
- Ohjelman aikana käynnistetään yhteistyö Suomen Mielenterveysseuran kanssa kansallisen mielen hyvinvointia edistävän kunnan sertifikaatin luomiseksi.

Viiden osa-alueen sisältöjen kehittäminen

- Ohjelman aikana pohditaan yhdessä sidosryhmien kanssa Viisi keinoa elää paremmin ja pidempään -viitekehukseen sisältyvien osa-alueiden teemoihin liittyvää kehittämistä. Toimenpiteisiin voi sisältyä mahdollisesti hyvien jo olemassa olevien mallien skaalaaminen laajemmalle. Tavoitteena on helpottaa espoolaisten mahdollisuuksia ottaa näiden osa-alueiden mukaiset asiat osaksi omaa arkea.
- Ohjelman aikana edistetään monen toimijan yhteisiä kokeiluja. Tavoitteena on asiakaslähtöisen kokeilukulttuurin edistäminen, kaupungin palvelujen järjestämisen tehostaminen ja palvelujen tuottaminen kokeiluin. Kokeilut liittyvät mielen hyvinvointia tukevien konseptien kehittämiseen.

Ohjelman toimenpiteissä korostuu ennaltaehkäisy korjaavien toimenpiteiden sijaan. Ennaltaehkäisyä lähestytään salutogeenisestä tulokulmasta patogeenisen lähestymistavan sijaan. Salutogeenisessä lähestymistavassa painotetaan terveyttä

tukevien voimavarojen vahvistamista riskiajattelun sijaan. Toimenpiteiden valinnassa pyritään huomioimaan mahdollisuuksien mukaan aiempi evidenssi- ja kustannusvaikuttavuustieto.

Nämä edellä kuvatut toimenpidetekonaisuudet edistävät ohjelman ensimmäisen ja toisen hyötytavoitteen toteutumista. Kokonaisuuksia työstetään läpi ohjelmakauden.

Toimenpiteiden ideointia ja valintaa tukemaan järjestään alkuvuodesta 2018 tulevaisuustyöpaja, jossa rakennetaan yhteistä tulevaisuuskuvaa ja haetaan ymmärrystä siihen, miten tulevaisuuden muutokset vaikuttavat espoolaisten mahdollisuuksiin edistää omaa hyvinvointiaan. Työpaja toteutetaan valittuun viitekehykseen nojautuen.

Ohjelman kolmas hyötytavoite poikkeaa merkittävästi kahdesta ensimmäisestä. Kuntien näkökulmasta sote- ja maakuntauudistuksessa on olennaista hyvinvoinnin edistämiseen liittyen, että

- 1) kunnilla on selkeä käsitys roolistaan ja tehtävistään hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä,
- 2) hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on osa kuntien poikkihallinnollista johtamista,
- 3) kunnilla on käytössään riittävä tietopohja tehtävän toteutukseen,
- 4) kunnat ottavat käyttöön ja juurruttavat hyviä käytäntöjä sekä
- 5) kuntien, maakuntien ja järjestöjen välinen yhteistyö tukee toimeenpanoa.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen edellyttää kunnan ja maakunnan yhteistyötä yhdyspintapalveluiden järjestämisessä. Maakunnan järjestämisvastuuseen sisältyy sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen yhteensovittaminen kokonaisuuksiksi sekä velvollisuus yhteensovittaa nämä palvelut myös kunnan, valtion ja maakunnan muiden palvelujen kanssa. Yhdyspintapalveluiden järjestämiseksi maakunnan kanssa on sovittava muun muassa seuraavista asioista:

- yhteiset palveluketjut (esim. työllisyyden edistäminen, liikunnan palveluketju, savuttomuuden tukeminen, ehkäisevän päihdetyön käytännöt sekä mielenterveyden edistämisen toimenpiteet)
- monialaisten palveluiden koordinaatio (esim. ohjaamatoiminta, perhekeskus, monialainen yhteistyö työllisyyden edistämässä, Pakka-toimintamalli)
- osallisuus- ja vapaaehtoistyön koordinaatio (esim. tukihenkilötoiminta, asukastuvat, etsivä työ, vertaisryhmät, kummitoiminnat, kielipesät, kulttuurin tukeminen ja yhteiset tilat)
- haavoittuvat ryhmät; varhaisen tuen palvelut
- yhdyspintapalveluiden seurannasta ja toimivuuden arvioinnista sopiminen (osa toiminnan seuranta, näkyviin myös kuntien hyvinvointikertomustyössä sekä alueellisessa hyvinvointikertomustyössä).

Edellä mainitut ovat teemoja, joita tullaan käsittelemään kehitysohjelmassa, kun kolmannen hyötytavoitteen edellyttämiä toimenpiteitä määritellään vuoden 2018 aikana.

Kehitysohjelman seurantamittarit

Hyvinvoiva Espoo -kehitysohjelma keskittyy lisäämään espoolaisten mahdollisuuksia edistää omaa hyvinvointiaan ja olla osallisena ja osana yhteisöjä. Toimenpiteissä painottuvat erityisesti mielen hyvinvointia edistävät ja sen voimavaroja lisäävät toimenpiteet. Ohjelman seurantaindikaattoreiksi onkin valittu tästä syystä mielen hyvinvointia kuvaavia tai tähän läheisesti kytkeytyviä kansallisia indikaattoreita (taulukko 1). Valinnalla on erityisesti haluttu kiinnittää huomiota ohjelman tematiikkaan ja edistää tämän ympärillä käytävää keskustelua.

Ohjausryhmä on valintaa tehdessään tiedostanut, että indikaattorit eivät kytkeydy suoraan hyötytavoitteiden saavuttamisen arviointiin eivätkä ne kerro yksiselitteisesti siitä, onko ohjelma onnistunut hyötytavoitteidensa saavuttamisessa.

Ohjelman hyötytavoitteiden toteutumisen seurantaan ei ole olemassa kansallisen tason indikaattoritietoa, jota seurannassa voisi hyödyntää. Hyötytavoitteiden toteutumista kuvataan valittujen indikaattorien ohella ohjelman toteutumista (tuotoksia) kuvaavan määrällisen ja laadullisen tiedon avulla. Kunkin toimenpiteen/projektin tuotosten seurantamittarit esitetään sen omassa projekti-/toimenpidesuunnitelmassa.

Tällaisia seurantamittareita voivat olla esimerkiksi hyvinvointikampanjaan liittyen:

- sidosryhmätutkimukset (esim. yhteistyökumppanit, media) & yhteistyön ja osallistujamäärien kehittyminen)
- julkisuuden määrä ja laatu (esim. miten hyvin kampanjaviesti on saatu läpi mediassa)
- tapahtumaosallistujien määrä & palaute
- kampanjoiden tunnettuus
- sosiaalisen median keskustelun määrä, kehitys & sisällön laatu

Taulukko 1. Ohjelman indikaattorit hyötytavoitteittain

Mittarit toteutumisen arvioimiseksi	Mittarin lähtöarvo (jos ei ole saatavilla, viimeisin tieto ja sen ajankohta)	Mittarin tavoitearvo ohjelman päättyessä (2021 alussa)	Lisätietoja (esim. tietolähde)
Hyötytavoite 1: Espoolaisten mahdollisuudet edistää terveyttä, hyvinvointia ja onnellisuutta lisääntyvät			
Lapset ja nuoret			
Erittäin tai melko tyytyväinen omaan elämään, % (4. ja 5. lk, 8.-9. lk, lukio ja aol 1.-2. vuosi)	4-5.lk: 90 % 8.-9.lk: 75 % lukio: 76 % aol: 78 %	4-5.lk: 92 % 8.-9.lk: 80 % lukio: 80 % aol: 80 %	THL: Kouluterveyskysely (2017)
Kokee oman terveytensä keskimertaiseksi tai huonoksi, % (8.-	8.-9.lk: 18 %	8.-9.lk: 15 %	THL: Kouluterveys-

9. lk, lukio ja aol 1.-2. vuosi)	lukio: 20 % aol: 22 %	lukio: 15 % aol:20 %	kysely (2017)
Kokenut mielialaan liittyviä ongelmia kahden viime viikon aikana, % (Summa indikaattori, 4.-5. lk)	13 %	11 %	THL: Kouluterveyskysely (2017)
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % (8.-9. lk, lukio ja aol 1.-2. vuosi)	8.-9.lk: 14 % lukio: 12 % aol: 11 %	8.-9.lk: 12 % lukio: 10 % aol: 9 %	THL: Kouluterveyskysely (2017)
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 16 - 24-vuotiaat, %	0,6 %	0,5 %	ETK: Eläketilastot (2016)
Työikäiset			
Terveytensä keskitasoisiksi tai sitä huonommaksi kokevat, % (20-64 -vuotiaat)	25 %	20 %	THL: FinSote (2015)
Elämänlaatunsa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevat, % (20-64 -vuotiaat)	61 %	64 %	THL: FinSote (2015)
Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25-64-vuotiaat/1000 vastaavan ikäisistä	14,2	13	Kela: tilasto sairauspäivärahasta (2015)
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 25-64-vuotiaat, %	2 %	1,9 %	ETK: Eläketilastot (2016)
Ikääntyneet			
Terveytensä keskitasoisiksi tai sitä huonommaksi kokevat, % (65 ja 75 vuotta täyttäneet)	≥65: 43 % ≥75: 56 %	≥65: 40 % ≥75: 54 %	THL: Finsote (2015)
Elämänlaatunsa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus % (65 ja 75 vuotta täyttäneet)	≥65: 59 % ≥75: 47 %	≥65: 63 % ≥75: 50 %	THL: FinSote (2015)
Hyötytavoite 2: Espoolaisilla on enemmän mahdollisuuksia osallistua ja kuulua yhteisöön			
Lapset ja nuoret			
Kokee olevansa tärkeä osa lähiyhteisöä (perhettä, sukua, ystävää tai harrastusporukkaa), % (4. ja 5. lk, 8.-9. lk, lukio ja aol 1. ja 2. vuosi)	4.-5. lk: 89 % 8.-9.lk: 88 % lukio: 89 % aol:85 %	4.-5. lk: 91 % 8.-9.lk: 90 % lukio: 91 % aol:87 %	THL: Kouluterveyskysely (2017)
Ilman läheistä ystävää, % (8.-9.lk, lukio ja aol 1. ja 2.vuosi)	8.-9.lk: 8 % lukio: 6 % aol: 10 %	8.-9.lk: 7 % lukio: 5 % aol: 9 %	THL: Kouluterveyskysely (2017)
Työikäiset			
Itsensä yksinäiseksi tuntevat, % (20-	9 %	7 %	THL: FinSote

64 -vuotiaat)			(2015)
Aktiivisesti järjestötoimintaan tms. osallistuvat, % (20- 64-vuotiaat)	30 %	35 %	THL: FinSote (2015)
Ikääntyneet			
Itsensä yksinäiseksi tuntevat, % (65 ja 75 vuotta täyttäneet)	≥65: 10 % ≥75: 14 %	≥65: 8 % ≥75: 12 %	THL: FinSote (2015)
Aktiivisesti järjestötoimintaan tms. osallistuvat, % (65 vuotta täyttäneet)	30 %	35 %	THL: FinSote (2015)
Hyötytavoite 3: Hyvinvoinnin edistäminen jatkuu ja kukoistaa Espoossa myös sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen jälkeen			
Terveyden edistämisaktiivisuus, pistemäärä (kuntajohto, kunnan keskushallinto)	84	90	THL: Teaviisari (2017)
Hyvinvointi- ja terveyseroja kaventavat tavoitteet kunnan toiminta- ja taloussuunnitelmassa, pistemäärä	78	85	THL: Teaviisari (2017)

Laajemmin espoolaisten terveydentilaa, terveystottumuksia ym. koskevaa indikaattoritietoa seurataan vuosittain koottavan toimintaympäristön tilan yhteydessä.

Määriteltyjen seurantaindikaattorien heikkoutena on se, että niistä saadaan tietoa vain joka toinen vuosi. FinSoten hyödyntäminen jatkossa edellyttää lisäksi erillisotoksen ostamista. Tutkimus on jatkossa suunnattu maakuntatasoiseen hyvinvoinnin seurantaan. Ilman erillisotosta Espoota koskeva otos ei ole riittävän suuri kaupunkitasoisen kehityksen seuraamiseksi.

2.2 Rajaukset ja yhteydet muuhun työhön

Riippuvuudet, rajapinnat ja muut yhteydet

Hyvinvoiva Espoo -kehitysohjelmalla on tunnistettavissa yhdyspintoja ja riippuvuuksia sekä kaupungin organisaation sisäisiin että organisaation ulkopuolisiin tahoihin. Seuraavassa on kuvattu näistä keskeisimpiä.

Organisaation sisäiset:

Linjaorganisaation toiminta

Hyvinvoiva Espoo -kehitysohjelman aikana halutaan jalkauttaa Viisi keinoa elää paremmin ja pidempään -viitekehyksen mukaista ajattelutapaa kaupungin toimintoihin, osaksi olemassa olevaa työtä. Yhteinen perehtyminen ajattelutapaan toimintojen kanssa sekä yhteinen ideointi mallin hyödyntämisen tavoista on tässä keskeistä.

Ohjelman toimenpiteiden toteutumisen onnistuminen on riippuvainen linjaorganisaation kiinnostuksesta ja halusta hyödyntää ajattelutapaa omassa työssään.

Hyvinvointikertomus 2017-2021 ja hyvinvointisuunnitelmat

Valtuustokaudelle on laadittu lakisääteinen hyvinvointikertomus ja eri ikäryhmien hyvinvointisuunnitelmat. Hyvinvointisuunnitelmiin sisältyy useita toimenpiteitä, joita on hyvä peilata kehitysohjelman sisältöihin ja pohtia, voisiko ohjelma olla vauhdittamassa tai muulla tavoin tukemassa näiden toteutumista.

Muut kehitysohjelmat

Valtuustokauden neljällä kehitysohjelmalla vaikuttaisi olevan yhteisiä teemoja ja jossain määrin myös samansuuntaisia tavoitteita. Osallistuva Espoo -kehitysohjelman kanssa yhteistyön mahdollisuuksia löytyy muun muassa seuraavien teemojen osalta:

- asukasfoorumistoiminnan kehittämisen lähitekemisen tuen lisäämiseksi
- viranhaltija tavattavissa –kiertueet kirjastoissa ja kauppakeskuksissa asukkaiden kuulemiseksi ja heidän asiantuntijuutensa hyödyntämiseksi valmistelussa ja päätöksenteossa
- uuden asukastilaisuuskonseptin pilotointi vuorovaikutuksen lisäämiseksi
- hyvinvointi ja yritystiedon kokoamisen kehittäminen asukkaiden kohtaamisissa saatujen tietojen ja kokemusten paremmaksi hyödyntämiseksi

Kestävä Espoo -kehitysohjelman kanssa yhteisiä tekemisenpaikkoja löytyy erityisesti kestävästä elämäntavasta ja lähiympäristön luontohyötyjen sekä virkistämismahdollisuuksien kasvua koskevien hyötytavoitteiden osalta.

Innostava elinvoimainen Espoo -kehitysohjelma kehittää Espoosta vetovoimaista tapahtumakaupunkia. Tässä voisi olla yhteistyöpintaa kaikille ohjelmille. Kaikkia ohjelmia yhdistävää tekemistä voisi löytyä myös uusien asukkaiden tervetulleeksi toivottamiseen ja heidän informoimiseensa liittyen. Tämä toimenpide on kirjattu Osallistuva Espoo -kehitysohjelman toimenpiteisiin.

Ohjelmien välillä on hyvä käydä systemaattisesti keskustelua ohjelmakauden aikana, jotta ohjelmien välinen mahdollinen synergia voidaan saavuttaa.

Organisaation ulkopuoliset:

Tässä vaiheessa ohjelmasuunnittelua on tunnistettavissa yhdyspintoja muun muassa seuraaviin organisaation ulkopuolisiin hankkeisiin:

- Suomen kuuden suurimman kaupungin yhteinen 6Aika-strategia ja tähän kytkeytyvät hankkeet. Hyvinvoiva Espoo -ohjelmassa tullaan edistämään mm. avoimet innovaatioalustat -hankkeen kanssa yhteistyössä eri toimijoiden yhteisiä kokeiluja uudeksi liiketoiminnaksi. Myös toimenpiteiden ideointia tukevan ennakoitukartan ja tulevaisuustyöpajan osalta tehdään 6Aika-toimintaan liittyvää yhteistyötä.

- Hallituksen terveyttä ja hyvinvointia edistävä kärkihanke/Suomen Mielenterveysseuran valtakunnallinen mielenterveysosaamista vahvistava hanke "Mielenterveys kuuluu kaikille". Yhteistyössä tämän hankkeen kanssa lisätään kaupungin toimijoiden ja yhteistyökumppaneiden mielen hyvinvoinnin voimavaroja vahvistavaa osaamista ja koulutetaan kaupungille kouluttajia, joiden kautta koulutuksia on mahdollisuus järjestää myös suoraan kuntalaisille.
- Sote- ja maakuntauudistus ja näihin liittyvä valmistelutyö. Kolmannen hyötytavoitteen osalta eteneminen on riippuvainen tästä valmistelusta ja sen etenemisen vauhdista.

3 Kehitysohjelman toteutus

3.1 Suunnitelma koko ohjelmakaudelle

Hyvinvoiva Espoo -kehitysohjelman aikana edistetään valtuustossa hyväksytyjen hyötytavoitteiden mukaisesti espoolaisten mahdollisuuksia edistää omaa terveyttä, hyvinvointia ja onnellisuutta sekä mahdollisuuksia osallistua ja olla osana yhteisöä. Toimintaa toteutetaan Viisi keinoa elää paremmin ja pidempään -viitekehyksen puitteissa. Tähän liittyvää toimintaa toteutetaan jatkumona läpi ohjelmakauden.

Vuoden 2018 aikana toiminnassa painottuvat viitekehyksen kokonaisuuden viestiminen ja yhteistyön rakentaminen keskeisiin sidosryhmiin viitekehyksen ideologian kytkemiseksi sidosryhmien nykyiseen toimintaan. Näitä toimenpiteitä jatketaan myös seuraavina ohjelmavuosina.

Viitekehyksen viiteen eri osa-alueeseen sisältyvän toiminnan kehittäminen käynnistyy laajamittaisemmin vuonna 2019 ja jatkuu ohjelman loppuun saakka.

Kehitysohjelman kolmannen hyötytavoitteen (Hyvinvoinnin edistäminen jatkuu ja kukoistaa Espoossa sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen jälkeen) toimenpiteet määritellään vuoden 2018 aikana. Näiden toimenpiteiden toteutus käynnistyy pääasiallisesti vuonna 2019 ja jatkuu todennäköisesti myös vuonna 2020.

3.2 Toimintasuunnitelma ensimmäiselle toteutusvuodelle 2018

Toimintasuunnitelma vuodelle 2018 on kuvattu hyötytavoitteittain liitteessä 1. Pääpaino vuoden 2018 toimenpiteissä koskee hyötytavoitteita yksi ja kaksi. Kolmannen hyötytavoitteen osalta tullaan määrittelemään tarvittavat toimenpiteet vuoden 2018 aikana.

4 Organisointi ja vastuut

Hyvinvoiva Espoo -kehitysohjelman etenemisestä ja ohjelman sisäisestä päätöksenteosta vastaa kehitysohjelmalle nimetty ohjausryhmä. Ohjausryhmä yhdessä ohjelman omistajan kanssa varmistaa, että ohjelmalla on tarvittavat onnistumisen edellytykset. Ohjausryhmälle kuuluvia tehtäviä ovat mm. ohjelman valmistelu ja vuosittainen ohjelmataason suunnittelu, projektien priorisointi, ohjelman sekä projektien edistymisen seuranta ja ohjaus. Ohjausryhmä myötävaikuttaa ohjelman aikaisten tavoitteiden saavuttamiseen.

Hyvinvoiva Espoo -kehitysohjelman ohjausryhmä muodostuu luottamushenkilöistä ja viranhaltijoista. Ohjausryhmän puheenjohtajana toimii Arja Juvonen (ps) ja varapuheenjohtajana Noora Koponen (vihr.). Ohjausryhmä kokoontuu säännöllisesti ohjelman aikana.

Kehitysohjelman ohjausryhmän kokoonpano on kuvattu seuraavassa taulukossa.

Taulukko 2. Hyvinvoiva Espoo -kehitysohjelman ohjausryhmän kokoonpano

Rooli ohjausryhmässä Organisaatio	Nimi	Panos / lisäarvo ohjelma ohjauksessa
Ohjausryhmän puheenjohtaja PS	Arja Juvonen	o luottamushenkilö*
Jäsen, ohjausryhmän varapuheenjohtaja Vihreät	Noora Koponen	o luottamushenkilö*
Jäsen, SDP	Nina Heinikoski	o luottamushenkilö*
Jäsen RKP	Gustav Båsk	o luottamushenkilö*
Jäsen, KOK	Tuomas Aho	o luottamushenkilö*
Jäsen, nuorisovaltuusto	Joel Vanhanen	o luottamushenkilö*
Jäsen, ohjelman omistaja, sosiaali- ja terveystoimi	Juha Metso	o Ohjelman vastuullinen johtaja Espoon kaupungissa** o Kokonaisvastuu ohjelmasta ja sen hyötytavoitteiden toteutumisesta, raportoi ohjelmasta kaupungin johdolle
Jäsen, Espoon kaupunki, sivistystoimi / varhaiskasvatus	Raija Laine	o Varhaiskasvatuksen kehittämisspällikkö, edustaa sivistystoimea**
Jäsen Espoon kaupunki, sivistystoimi / liikunta- ja nuorisopalvelut	Merja Nordling	o Nuorisopalvelujen pällikkö, edustaa sivistystoimea**
Jäsen, Espoon kaupunki, tekninen ja	Anne Savolainen	o Asuntopällikkö, edustaa teknistä- ja

Rooli ohjausryhmässä Organisaatio	Nimi	Panos / lisäarvo ohjelma ohjauksessa
ympäristötoimi, asuntopalvelut		ympäristötoimea**
Jäsen, Espoon kaupunki, konserni	Jaana Suonsaari	o kehittämispäällikkö, edustaa konsernipalveluja**
Ohjausryhmän sihteeri, Espoon kaupunki, sosiaali- ja terveystoimi	Riikka Puusniekka	o Ohjelmapäällikkö** o Vastaa ohjelma- kokonaisuuden päivittäisestä hallinnasta ja projektien koordinoinnista, toimii ohjelman omistajan "oikeana kätenä", raportoi edistymisestä ohjelman omistajalle ja ohjausryhmälle, vastaa ohjelmakokonaisuuden viestinnästä.
Viestintävastaava, Espoon kaupunki, sosiaali- ja terveystoimi	Outi Huida	o Viestintävastaava** o Vastaa ohjelman viestinnän toteutuksesta ja kehittämisestä ohjelmapäällikön tukena, edistää ohjelman hyötytavoitteiden toteutumista viestinnän keinoin, tekee ohjelmatyötä näkyväksi.

Ohjausryhmän luottamushenkilöjäsenille on nimetty henkilökohtaiset varajäsenet. Hyvinvoiva Espoo -ohjelmassa varajäseninä toimivat:

- Lahtinen Timo, PS
- Salli Päivi, Vihreät
- Koskinen Jussi, KOK
- af Hällström Nina, RKP
- Vilja-Elomaa Mia-Lis, SDP
- Melan Erin, nuorisovaltuusto

*Ohjausryhmän luottamushenkilöiden tehtävänä on viestiä ohjelman tavoitteista muille luottamushenkilöille sekä edistää luottamushenkilöiden sitoutumista ohjelman tavoitteisiin sekä osaltaan viestiä kuntalaisille ohjelmatyöstä.

**Ohjelman viranhaltijajäsenten tehtävänä on viestiä ohjelman tavoitteista oman toimialansa johdolle ja työntekijöille sekä edistää johdon ja työntekijöiden sitoutumista ohjelman tavoitteisiin.

Omistajan tehtävänä on varmistaa, että ohjelman hyötytavoitteet toteutuvat. Omistajalla on kokonaisvastuu ohjelmasta. Omistaja tekee ohjausryhmän kanssa ohjelman etenemistä koskevat päätökset tai ehdottaa niitä toimivaltaiselle taholle.

Ohjelmapäällikön tehtävänä on mahdollistaa tavoitteiden toteutuminen sekä valmistella ohjausryhmän kokoukset ja ohjelman toiminta. Ohjelmapäällikkö osallistuu ohjausryhmän kokouksiin esittelijänä. Ohjelmapäällikkö vastaa ohjelman operatiivisesta johtamisesta ja raportoi edistymisestä ohjelman omistajalle ja ohjausryhmälle. Ohjelmapäällikön erityisiä tehtäviä ovat:

- ohjelmasuunnitelman laatiminen
- osapuolten toiminnan koordinointi, motivointi ja kannustaminen
- ohjelman toimenpiteistä vastaavien ja projektipäälliköiden ohjaus
- ohjelman projektien välisten yhteyksien ja riippuvuuksien koordinointi
- ohjelmaston riskien seurannan ja hallinnan kehittäminen ja dokumentaatio
- ohjelman taloushallinto
- ohjelman etenemisen seurantatiedon koonti ja raportointi ohjausryhmälle
- ohjelman viestintä

Ohjelman viestintävastaavan tehtävänä on tukea ohjelmapäällikköä ja muita ohjelman edustajia viestintään liittyvissä tehtävissä. Viestintävastaavan erityisiä tehtäviä ovat:

- ohjelman tavoitteiden, tulosten ja ohjelmatyön näkyväksi tekeminen
- ohjelman viestintään aktiivisesti osallistuminen ja viestintätöiden koordinointi ja dokumentointi
- ohjelman viestinnän ja uusien viestintätapojen kehittäminen sekä viestinnän valmentamisen järjestäminen
- ohjelman hyötytavoitteiden saavuttamisen edistäminen viestinnän keinoin
- ohjelman visuaalisen ilmeen kehittämiseen osallistuminen ja tämän koordinointi
- ohjelman viestinnän koordinaatio ja yhteyshenkilönä toimiminen kaupungin muiden viestijöiden suuntaan

Ohjelmaan sisällytettävät projektit tehdään Espoon projektimallin mukaisesti. Jokaiselle projektille nimitään viimeistään projektin asettamispäätöksen yhteydessä projektin omistaja ja projektipäällikkö.

5 Resurssit, kustannukset ja rahoitus

5.1 Henkilöresurssit

Ohjelmaan tarvittavien henkilöresurssien tarkka arviointi on tässä vaiheessa haastavaa, koska ohjelman toimenpiteistä ei ole olemassa toistaiseksi tarkkoja toimenpidesuunnitelmia, joihin sisältyisi arvio tarvittavista resursseista. Tämä haastaa erityisesti tarvittavan asiantuntijatyöpanoksen arviointia.

Alla on kuvattu alustava karkea arvio vuoden 2018 resurssien osalta:

- ohjelmapäällikkö 0,5 htv
- pakattava henkilö / onnellisuusagentti 0.7 htv
- viestintävastaava 0,1 htv
- omistaja 0,1 htv
- ohjausryhmä (ohjausryhmätyöskentelyn osalta) 0,1 htv
- asiantuntijatyö, ml. henkilöstön perehdytys/koulutus 4,5 htv

Henkilötyöresurssi yhteensä (2018) 6 htv

Ohjelman työskentelyyn osallistuu useita asiantuntijoita, jolloin yksittäisen asiantuntijan resurssitarve ei ole välttämättä kovin suuri. Asiantuntijaresurssia on arvioitu kohdistuvan ainakin seuraaviin toimenpiteisiin:

- Palvelutorin toimijoiden yhteistyön kehittäminen
- Nopeat kokeilut ja yhteiskehittäminen
- Hyvinvointia tukevien verkkosivujen työstäminen
- Viitekehyksen kytkeminen olemassa olevaan toimintaan, henkilöstön kouluttaminen
- Viitekehyksen viiden osa-alueen sisältöjen kehittäminen, mm. työpajatyöskentely (poikkihallinnollisuus, asukkaat, järjestöt)
- Sertifikaatin ideointi ja työstäminen
- Ennakointikartta, tulevaisuustyöskentely
- Rahoitushaut

Ohjelman tarvitsemista resursseista ja niiden kohdentamisesta sovitaan erikseen esimiesten kanssa.

5.2 Ulkoiset kustannukset ja rahoitus

Hyvinvoiva Espoo -kehitysohjelmalle on tehty kaupungin budjettiin 200 000€ varaus vuodelle 2018. Budjetista noin 120 000€ kohdistetaan viestinnällisiin toimenpiteisiin. Näihin sisältyvät mm. Viisi keinoa elää paremmin ja pidempään -kampanjan suunnittelu viestintätoimiston kanssa, monipuoliset eri kanaviin soveltuvat kampanjamateriaalit,

espoolaisille suunnatut tilaisuudet, näiden tila- ja markkinointikulut, puhujapalkkiot sekä tilaisuuksissa järjestettäviin aktiviteetteihin menevät kulut.

Henkilöstön palkkakustannuksiin varataan 35 000€, joka kohdentuu projektisuunnittelijan (onnellisuusagentin) 7-8kk työpanokseen. Tällä tuetaan ohjelman projektien ja toimenpiteiden etenemistä. Osa suunnitelluista toimenpiteistä toteutetaan yhteistyössä muiden hankkeiden kanssa, jolloin ohjelman toimintaa tuetaan näiden hankkeiden rahoituksesta.

Viitekehyksen sisältöjen kehittämiseen kohdennetaan 14 000€, ohjausryhmän kokouspalkkioihin ja matkakuluihin 20 000€ ja muihin kuluihin, kuten leasing-maksuihin ja yleiskuluihin varataan noin 11 000€.

Taulukko 3. Kustannusten kohdentaminen

Sisäiset työkustannukset	
Henkilöstökulut (projektisuunnittelija 8-9 htk)	35 000€
Hankinnat	
Kampanja ja kampanjamateriaalit	100 000€
Tilaisuuksien ja koulutusten järjestäminen (mm. Voi hyvin! – luennot)	20 000€
Kehittämistyö (viitekehyksen osa-alueet + palvelutori)	14 000€
Koneet, laitteet / työvälineiden leasing	1 000€
Muut kustannukset	
Kokouspalkkiot ja matkakulut	20 000€
Yleiskulut	10 000€
Yhteensä	200 000€

Ulkopuolisella rahoituksella katetaan mm. nopeita kokeiluja ja yhteiskehittämistä koskeva projekti, osa mielen hyvinvoinnin voimavaroja tukevista henkilöstön koulutuksista ja kouluttajakoulutuksista sekä mahdollinen varhaiskasvatuksen pilotti. Summat näiden osalta tarkentuvat myöhemmässä vaiheessa.

Seuraavassa on lueteltu tiedossa olevat ulkopuolisella rahoituksella katettavat kokonaisuudet:

Mielen hyvinvoinnin voimavaroja tukevan toimintaan liittyvän osaamisen vahvistaminen

- *Koulutuksia järjestetään yhteistyössä Suomen Mielenterveysseuran kanssa hallituksen kärkihankkeisiin varatun rahoituksen puitteissa.*

Kodin kanssa tehtävä yhteistyö / varhaiskasvatus & maahanmuuttajat (pilotin nimi tarkentuu myöhemmin)

- *Suomen Mielenterveysseuran OKM:stä saama erityisavustus (mahdollinen avustus ja sen suuruus vahvistuvat alkuvuodesta 2018)*

Palvelutorin toimijat mielen hyvinvoinnin voimavarojen vahvistajana

- *Toimenpidettä työstetään yhteistyössä Etelä-Suomen avin rahoittamaa "Kirjastollisin keinoin kuntalaisten hyvinvointia edistämässä" -hanketta.*

Uudet palveluinnovaatiot mielen hyvinvoinnin voimavarojen lisäämiseksi nopeita kokeiluja ja yhteiskehittämistä hyödyntämällä

- *Rahoitetaan 6Aika avoimet innovaatioalustat -hankkeesta.*

Edellä mainittujen lisäksi tullaan etsimään muita yhteistyökumppaneita ja rahoituslähteitä ohjelman aikana.

6 Kehitysohjelman ohjaus ja seuranta

6.1 Projektien ja toimenpiteiden valinta

Ohjausryhmässä käsitellään ohjelman toimenpiteideat. Idean hyväksymisen jälkeen tehdään alustava toimenpidesuunnitelma, jossa kuvataan mm. toimenpiteen tavoite, tuotokset, aikataulu, vastuutaho ja resurssit. Suunnitelman teosta vastaa kyseisen toimenpiteen vastuuhenkilö.

Toimenpidesuunnitelma käsitellään ohjausryhmässä, joka arvioi ehdotetun toimenpiteen toteutuskelpoisuuden, resurssitarpeen ja toimenpiteen merkityksen hyötytavoitteiden saavuttamisen näkökulmasta. Ohjausryhmä myös arvioi jatkossa toimenpiteen toteutumista suhteessa hyväksytyyn toimenpidesuunnitelmaan.

Vuodelle 2018 suunnitellut toimenpiteideat on käsitelty ohjausryhmässä syksyn 2017 aikana. Vuoden 2018 aikana on tarkoitus käynnistää yhteensä 10 toimenpidettä, joihin liittyvät tarkemmat suunnitelmat käydään ohjausryhmässä läpi vuoden 2018 aikana.

6.2 Seuranta ja raportointi

Ohjausryhmä seuraa säännöllisesti ohjelmaan sisältyvien projektien ja toimenpiteiden toteutumista ohjausryhmän kokouksissa. Ohjelmaan sisällytettävät projektit toteutetaan EsPro-mallilla. Sekä projektien että projekteja pienempien toimenpiteiden hallinnassa ja raportoinnissa hyödynnetään projektisalkkujärjestelmää.

Poikkihallinnollisten kehitysohjelmien raportointi valtuustolle tehdään kaksi kertaa vuodessa: osavuosikatsauksen yhteydessä 31.7. tilanteesta ja tilinpäätöksen ennakkotiedon yhteydessä tammikuussa. Ohjelmista raportointi valtuustolle tapahtuu samanaikaisesti vuosittaisten seurantojen yhteydessä.

Kehitysohjelmien ensimmäisenä toteutusvuotena raportoinnissa keskitytään ohjelman käynnistymisen onnistumisen arviointiin. Myöhemmissä raportoinneissa painopiste on käynnissä olevien projektien ja toimenpiteiden statuksen raportoinnissa sekä ohjelman hyötytavoitteiden toteutumisen arvioinnissa.

Edellä mainittujen lisäksi valtuustolle annetaan tiedoksi uudet suunnitellut ja käynnistyvät projektit ja toimenpiteet. Valtuustolle raportoidaan myös ohjelman budjetista ja aikataulusta. Ohjelmaan sisältyvien projektien seuranta järjestetään ohjelman seurannan aikataulun mukaisesti.

Taloussuunnitelmasta päättämisen yhteydessä valtuustolle esitetään tiedoksi ohjelmittain seuraavan vuoden painopisteet.

6.3 Kokouskäytännöt ja dokumentaatio

Hyvinvoiva Espoo -kehitysohjelman ohjausryhmä kokoontuu noin kerran kuukaudessa. Ohjausryhmä voidaan kutsua kokoon myös tilanteen mukaan. Kokousten ajankohdat sovitaan hyvissä ajoin.

Esityslista toimitetaan sekä ohjausryhmän jäsenille, että varajäsenille sähköpostitse viikkoa ennen kokousta. Esityslista lähetetään tiedoksi aina myös kaupunginhallituksen puheenjohtajalle. Jäsenen ollessa estynyt saapumasta kokoukseen, hän ilmoittaa asiasta itse omalle varajäsenelleen.

Kokouksen ennakoon toimitettavat kokousmateriaalit viedään yhteiseen sharepoint-työtilaan kyseisen kokouspäivämäärän kohdalle. Samaan paikkaan tallennetaan kokouksen jälkeen kokouksesta tehtävä muistio ja kokouksessa esillä olleet kokousmateriaalit. Muistioon kirjataan ensisijaisesti kokouksessa tehdyt päätökset ja toissijaisesti muita kokouksessa esiin tulleita asioista. Muistion kirjaamisesta vastaa pääsääntöisesti ohjelmapäällikkö. Pöytäkirjan hyväksyminen tapahtuu seuraavan kokouksen yhteydessä.

Tieto muistion tallentamisesta työtiloihin toimitetaan ohjausryhmän jäsenille ja varajäsenille sähköpostitse.

Ohjausryhmän kokousten pituus on noin 2h riippuen käsiteltävistä aiheista. Ohjausryhmälle raportoidaan kokousten yhteydessä ohjelman eteneminen suhteessa ohjelmasuunnitelmaan.

Ohjausryhmän kokousten asialistalla on mm. seuraavia asioita:

- Tilannekatsaus, arvio ohjelman ja sen projektien ja toimenpiteiden etenemisestä
- Päätöksenteko päätöstä vaativista asioista (muutosehdotukset, merkittävät poikkeamat ja ongelmat, tuotosten hyväksyminen ja muut ratkaisua vaativat asiat)
- Mahdolliset riskit (uudet ja muuttuneet riskit)
- Muut ajankohtaiset asiat

Ohjelmaa koskevat dokumentit viedään pääsääntöisesti yhteisiin ryhmätyötiloihin, joissa näitä voidaan myös yhdessä työstää.

Espoo.fi/hyvinvoivaespoo -verkkosivuille viedään vain keskeiset ohjelmajohtamisen dokumentit (tai niiden sisältö), kuten ohjelman hyötytavoitteet, ohjelmasuunnitelma ja ohjausryhmän kokoonpanoa koskevat tiedot. Verkkosivuilla uutisoidaan myös ohjelman tuotoksista.

Kokouspalkkiot maksetaan luottamushenkilöille rahana ja virkamiehille joko rahana tai työaikana. Mikäli palkkion ottaa rahana, on virkamiehen leimattava itsensä ulos kokouksen ajaksi. Kokouspalkkiolomakkeiden täyttämisestä ja niiden lähettämisestä talouspalveluihin vastaa sihteeri Sari Laaksonen.

7 Sidosryhmäyhteistyö ja viestintä

7.1 Sidosryhmäyhteistyö

Hyvinvoiva Espoo -kehitysohjelman hyötytavoitteiden näkökulmasta ohjelmalle on tunnistettavissa useita eri sidosryhmiä, sekä sisäisiä että ulkoisia. Alla on kuvattu keskeisimpiä ohjelman sidosryhmiä. Eri sidosryhmien rooli ohjelman onnistumisen kannalta tarkentuu ohjelman edetessä.

Kuva 3. Hyvinvoiva Espoo -kehitysohjelman keskeisiä sidosryhmiä

Sisäiset sidosryhmät / kaupungin toiminnot ja niiden henkilöstö

Hyvinvoiva Espoo -kehitysohjelman kannalta kaupungin toiminnot ja niissä toimiva henkilöstö muodostavat merkittävän sidosryhmän ohjelmalle, jolla on myös hyvin keskeinen rooli ohjelman onnistumisen näkökulmasta. Ohjelman toimenpiteet koskevat kaikkia kolmea toimialaa: sivistystoimea, sosiaali- ja terveystoimea, teknistä- ja ympäristötoimea sekä konsernia.

Ohjausryhmässä on sovittu, että ensimmäisen ohjelmavuoden aikana lähestytään seuraavia kaupunkiorganisaation toimijoita ja pohditaan heidän kanssaan yhteistyössä sitä, miten Viisi keinoa elää paremmin ja pidempään -kokonaisuus voidaan kytkeä olemassa olevaan toimintaan ja välittää näin siihen liittyvää tietoa kuntalaisille ja tukea heidän mahdollisuuksiaan edistää omaa mielen hyvinvointia.

- Varhaiskasvatus
- Nuorisopalvelut, ml. Ohjaamo-toiminta
- Koulut: perusopetus, toinen aste (ml. Omnia)
- Kulttuuripalvelut, mm. kirjastot
- Neuvolat
- Kouluterveydenhuolto
- Perhetyö

- Työllisyyspalvelut
- Vammaispalvelut
- Kehitysalustat; Palvelutori, Elä ja asu -keskukset
- Konserni / HR / kaupungin työntekijöiden osaamisen kehittäminen, työyhteisöjen ja johtamisen kehittäminen

Kaupungin sisäisistä sidosryhmistä olennaisia ovat lisäksi

- Kaupunkitasoisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtamisen – ja yhteistyön osalta nimetyt ohjausryhmät ja muut tähän kytkeytyvät rakenteet. Näin varmistetaan sujuva yhteistyö ohjelman ja muun kaupunkitasoisen hyvinvoinnin edistämistyön osalta.
- Viestintä; mm. Viisi keinoa elää paremmin ja pidempään -viitekehyksen mukainen viestintä kaupungin toiminnoissa

Ulkoiset sidosryhmät / yritykset, laitokset, media

Viisi keinoa elää paremmin ja pidempään -kampanjan näkökulmasta olennaisia sidosryhmiä ovat mm.

- Viestintätoimistot; kampanjan rakentamiseen ja kampanjamateriaaleihin liittyvä yhteistyö
- Valokuvaaja, videokuvaaja, käännöstoimisto; kampanjamateriaalien valmistaminen
- Kansalliset toimijat (esim. THL, Duodecim); kampanjan sisällöllinen tuki ja siitä mahdollinen yhteistyö viestinnän osalta
- Kauppakeskukset, julkinen liikenne (mm. bussit) ja muut julkiset tilat; mahdollistaa kampanjan näkyvyyden kuntalaisille
- Paikallismedia; mahdollistaa kampanjan näkyvyyden kuntalaisille

Muu yhteistyö

- Futures Platform, ennakointityö, ennakointikartan hyödyntäminen toimenpiteiden suunnittelussa
- Yhteiskehittäjyyteen liittyvän toimenpiteen myötä syntyvä yritys yhteistyö
- Yhteistyö paikallisten yrittäjien kanssa viitekehyksen mukaisten palvelujen tarjoamiseksi julkisten palvelujen ohella sekä mahdolliset yhteiset kuntalaisille suunnatut tapahtumat

Ulkoiset sidosryhmät / järjestöt, yhdistykset

Kansalliset järjestöt, yhdistykset

- Suomen Mielenveysseura

Paikalliset järjestöt, yhdistykset

- Espoon järjestöjen yhteisö, EJY
- Kaupunkiorganisaation toimijoiden kanssa jo yhteistyössä toimivat järjestöt/yhdistykset. Ideana haastaa nämä mukaan viitekehyksen mukaiseen toimintaan ja siitä viestimiseen. Lähestyminen tapahtuu yhteistyössä kaupunkiorganisaation muiden toimijoiden kanssa, esim. niin, että nuorisopalvelut ottavat viitekehyksen ensin osaksi omaa toimintaansa ja sitten haastavat järjestö-/yhdistyskumppanit mukaan toimintaan.
- Kaupungin järjestöjärjestöavustusten kriteerit; mahdollisesti vaikuttaminen näihin ja tätä kautta toiminnan ohjaaminen mielen hyvinvointia edistävään suuntaan aiempaa vahvemmin

Ulkoiset sidosryhmät / kansalliset toimijat, kansalliset verkostot ja hankkeet

- Suomen Mielenveysseura, hallituksen terveyttä ja hyvinvointia edistävä kärkihanke / mielenveysosaamista vahvistava hanke "Mielenveys kuuluu kaikille"
- THL: Terve Kunta verkosto, kansallinen kehittämistyö erityisesti kolmannen hyötytavoitteen osalta
- STM, Uudenmaan liitto, Uusimaa2019; hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valmistelutyö liittyen sote-uudistukseen
- Lape-kehittäminen, Uusimaa
- Elämäntaidot esiin –kampanja jne. (Ikäinstituutti, Eloisa ikä/STEA), mm. olemassa olevien materiaalien hyödyntäminen

Ulkoiset sidosryhmät / TKI-toimijat

Mahdollinen yhteistyö tutkimuksen ja kehittämisen osalta.

- Laurea
- Aalto-yliopisto
- JY, HY
- Kaupalliset markkinatutkimuslaitokset (IRO, Feedback, Owl, TNS)

Ulkoiset sidosryhmät / rahoitus

- 6Aika-hankkeet; mm. tulevaisuustyöpaja ja ennakointikartan hyödyntäminen työskentelyssä, yhteiskehittämisen kokeilu
- Suomen Mielenveysseura; hallituksen kärkihanke, koulutusyhteistyö, sertifikaatin työstämiseen liittyvä yhteistyö
- Suomen Mielenveysseura / OKM:n erillisrahoitus; varhaiskasvatuksen pilotti (maahanmuuttajakotien kanssa tehtävä yhteistyö)

Mahdollisia lisärahoituksen tmv. tuen lähteitä ovat mm.

- STM:n kärkihankkeet
- Ministeriöiden erityisavustukset (STM, OKM...)

- STM / TE-määräraha vuodelle 2019, hakuun 05-06/2018
- Raha-automaattiyhdistys

Ulkoiset sidosryhmät / kansainvälinen yhteistyö, rahoitus

Ensisijainen tavoite ohjelmakaudella kansainvälisten kumppanien osalta on yhteistyön rakentaminen. Tämä mahdollistaa tulevaisuudessa yhteisen toiminnan kehittämisen ja yhteiset rahoitushaut. Mahdollisia keskeisiä kumppaneita ovat:

- Helsinki EU Office
- ERRIN, European Region Research and Innovation Network
- EuroCities
- CCRN, Capital Cities and Regions Network?
- Euroopan alue- ja investointirahastot eli ERI-rahastot, mm. ESR
- Tuomas Leppo (STM), EU:n terveysalan toimintaohjelma ja tähän liittyvä rahoitus

7.2 Viestintä

Hyvinvoiva Espoo -ohjelmassa viestintä on hyvin keskeisessä roolissa. Osa ohjelman toimenpiteistä on yksinomaan viestinnällisiä. Ohjelman aikana halutaan viestiä kuntalaisille erityisesti Viisi keinoa elää paremmin ja pidempään -kokonaisuuden merkityksestä omalle hyvinvoinnille, terveydelle ja onnellisuudelle. Tähän liittyvää kampanjointia tehdään systemaattisesti läpi ohjelmakauden. Kampanjoinnissa hyödynnetään erilaisia kanavia, mm. verkkosivuja, somea, erityyppisiä tilaisuuksia sekä julkisia tiloja.

Kuntalaisille suunnattua viestintää tuetaan kaupunkiorganisaation työntekijöiden koulutuksilla ja kytkemällä asiaa arjen työskentelyyn ja kuntalaisten kohtaamisiin kaupungin palveluissa. Ohjelman aikana halutaan haastaa myös yhteistyökumppaneita ja kuntalaisia mukaan viestimään kampanjan hengessä.

Viestinnän yhtenä tavoitteena on herättää kuntalaisia pohtimaan omaa hyvinvointiaan Viisi keinoa elää paremmin ja pidempään -kokonaisuuden näkökulmasta. Viestinnän avulla halutaan myös rakentaa yhteistä ymmärrystä mielen hyvinvoinnin edistämisen merkityksestä hyvinvoinnille ja kertoa siihen liittyvistä mahdollisuuksista (omatoimisuus, & kaupungin palvelut). Viestinnän kautta tehdään aihetta tutuksi ja pyritään luomaan ilmapiiriä, joka vahvistaa viitekehyksen mukaisten asioiden huomioimista kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Kampanjaan liittyvää viestintää tehdään yhteistyössä ohjasryhmän, ohjelmapäällikön, viestintävastaavan ja keskeisten sidosryhmien kanssa.

Yleisesti ohjelman tavoitteista ja tuotoksista viestitään espoo.fi -sivuilla kehitysohjelmille erikseen luoduilla verkkosivuilla. Sivulla esitetään myös ohjausryhmän kokoonpano.

Ohjelman sisäisessä viestinnässä hyödynnetään sharepoint-työtilaa, johon tallennetaan kokousmateriaalien ohella kaikki keskeinen ohjelmaa koskeva materiaali. Työtila on avoin ohjausryhmän jäsenille ja erikseen sovituille viranhaltijoille, ja sitä voidaan hyödyntää myös ohjausryhmän yhteisenä työskentelyalustana. Ohjausryhmällä on

myös oma Facebook-ryhmäsivu, jota voidaan hyödyntää ryhmän sisäisessä kommunikaatiossa.

Ohjelmalle tehdään erillinen viestintäsuunnitelma, jota täydennetään ja päivitetään ohjelman aikana.

8 Riskit ja riskienhallinta

Ohjausryhmä on käsitellyt ohjelman riskejä ohjausryhmän kokouksessa tammikuussa 2018. Tunnistetuista riskeistä keskeisimmiksi nähtiin seuraavat:

- Kampanjan sanoma tai viestintämateriaali eivät herätä kiinnostusta espoolaisissa yleisesti.
- Kampanja jää yleisluontoiseksi eikä tavoita oikeita kohderyhmiä. Ohjelman aikana ei panosteta riittävästi teeman näkökulmasta keskeisiin kohderyhmiin ja heidän tarpeisiinsa, kampanjaa ei räätälöidä eri kohderyhmille soveltuvaksi.
- Kampanjointi on kallista, ohjelman varat eivät riitä laadukkaaseen kampanjaan
- Budjetista iso osa menee kampanjointiin. Muihin toimenpiteisiin käytettävä resurssi voi jäädä liian pieneksi.
- Kaupungin toiminnot tai yhteistyökumppanit eivät koe halua tai tarvetta ottaa Viisi keinoa elää paremmin ja pidempään -viitekehystä osaksi omaa työtään.
- Viitekehys ei sovellu toimintojen nykyiseen työskentelyyn ja sen käyttöönotto toiminnoissa jää tästä syystä irralliseksi ja vähäiseksi.
- Toiminnoilla ei ole halua / mahdollisuuksia kouluttaa henkilöstöä mielen voimavarojen vahvistamisen teemoista.
- Ohjelman aikana tehdyt kokeilut eivät johda niiden jalkauttamiseen/skaalaamiseen laajemmin.
- Saavutettujen hyötyjen mittaaminen ohjelmassa on haastavaa.
- Ohjelmaa tehdään muun työn ohessa. Vähäiset henkilöresurssit voivat vaikuttaa negatiivisesti ohjelman tuloksiin.

Tarkempi esitys riskeistä ja näiden hallintaan liittyvistä toimenpiteistä on esitetty suunnitelman liitteessä 2.

Ohjausryhmässä sovittiin, että riskisuunnitelma käydään läpi ohjausryhmässä puolivuositain ja tarvittaessa tätä tiheämmin. Ohjelmapäällikkö vastaa suunnitelman päivittämisestä ennen suunnitelman käsittelyä ja tämän jälkeen ohjausryhmän näkemysten mukaisesti.

9 Edellytykset kehitysohjelman onnistumiselle

Ohjelman onnistumisen kannalta on keskeistä, että Viisi keinoa elää paremmin ja pidempään -kokonaisuus ja sen sisällöt herättävät kiinnostusta espoolaisissa ja sidosryhmissä sekä halua ottaa ajattelutapa osaksi omaa elämää tai työtä. Tämä edellyttää sitä, että ohjelman aikana toteutettava viestintä on osuvaa ja onnistuu herättämään ajatuksia eri kohderyhmien vastaanottajissa.

Ohjelman aikana toteutettavan viestintäkampanjan tulee olla näkyvä, huomiota herättävä ja riittävän pitkäkestoinen. Viestin on tultava useasta eri kanavasta, jotta se tavoittaa eri kohderyhmät ja saa vahvistusta toiston myötä. Yksittäiset, irralliset kampanjat eivät yleensä ole riittäviä saamaan aikaiseksi muutosta ihmisten toiminnassa.

Kampanjan toteutuksessa on pohdittava keinoja, joilla viesti saadaan halutuille kohderyhmille ja keinoja, joilla voidaan mahdollisimman hyvin tukea haluttua käyttäytymismuutosta.

Monikanavaisen viestinnän ja käyttäytymisen muutoksen näkökulmasta on tärkeää, että espoolaisia asukkaita kohtaavat toimijat, niin kaupungin omat toimijat kuin kumppanit, kytkevät ajattelun osaksi omaa työtään. Näin eri toimijat voivat omalla toiminnallaan edistää viestin läpimenoa ja espoolaisten mahdollisuuksia edistää paremmin omaa hyvinvointiaan.

Jotta Viisi keinoa elää paremmin ja pidempään -kokonaisuuden mukainen ajattelu tulisi osaksi eri toimijoiden työtä, edellyttää se aiheen työstämistä eri toimijoiden kanssa. On pohdittava yhdessä, mitä viitekehys ja sen sisältämät asiat kyseisessä toiminnassa tarkoittavat, millä eri tavoin ne huomioidaan työskentelyssä ja miten niistä voidaan viestiä asukkaille tai asiakkaille tämän toiminnan yhteydessä. Toimijoiden tulee voida kokea saavansa hyötyä ajattelun kytkemisestä osaksi olemassa olevaa työtä.

Viisi keinoa elää paremmin ja pidempään -kokonaisuuden kytkeminen osaksi työtä edellyttää työntekijöiltä aiheen ymmärtämistä ja omaksumista. Tarvittaessa tähän liittyvää osaamista tulee vahvistaa erilaisin toimenpitein, kuten koulutuksella.

Jotta Viisi keinoa elää paremmin ja pidempään -kokonaisuuden ottaminen osaksi arkea olisi mahdollista, tulee asukkaille olla tarjolla mahdollisuuksia ottaa nämä viisi eri osa-aluetta osaksi omaa elämäänsä. Tämä edellyttää sitä, että tarjolla on mahdollisuuksia, eri osa-alueiden mukaiseen toimintaan. Tarvittavia palveluja ja toimintaa tulee kehittää yhteistyössä kumppanien kanssa. Hyvä on myös kiinnittää huomiota siihen, että jo olemassa olevasta toiminnasta viestitään riittävästi ja sopivissa kanavissa, jotta näiden mahdollisuuksien hyödyntäminen olisi aiempaa helpompaa.

Ohjelmassa on kyse laajasta kokonaisuudesta, jolla pyritään edistämään espoolaisten mahdollisuuksia edistää omaa hyvinvointiaan. Tämä edellyttää, että kehittämistyötä tehdään pitkäjänteisesti ja määrätietoisesti ja riittävillä resursseilla. Keskeistä on hyvät kumppanuudet ja laaja sidosryhmätyöskentely. Sekä sisäisten että ulkoisten sidosryhmien merkitys on suuri ohjelman onnistumisen kannalta.

Lähteet

- Cacioppo, S, Capitanio JP & Cacioppo, JT (2014): Toward a Neurology of Loneliness. *Psychological Bulletin* 2014, Vol. 140, No. 6, 1464–1504.
- Forsman AK, Nordmyr J & Wahlbeck K (2011): Psychosocial interventions for the promotion of mental health and the prevention of depression among older adults. *Health Promot Int* 2011;26 (Suppl 1): 85 - 107.
- Aked J, Marks N, Cordon C & Thompson S (2008): A report presented to the Foresight Project on communicating the evidence base for improving people's well-being. Luettavissa verkossa: https://b.3cdn.net/nefoundation/8984c5089d5c2285ee_t4m6bhqq5.pdf
- Joutsenniemi K, Kaattari C, Härkänen T, Pankakoski M, Lönnqvist J, Mattila AS & Mustonen PE (2014): Mail-based exercises in happiness, physical activity and readings: a randomized trial on 3274 Finns. *Journal of Psychiatry* 2014, 17:6, 14-29.
- Moisio P & Rämö T (2007): Koettu yksinäisyys demografisten ja sosioekonomisten taustatekijöiden mukaan Suomessa vuosina 1994 ja 2006. *Yhteiskuntapolitiikka* 2007 (72): 4.
- Nakhaie R & Arnold R (2010): A four-year (1996–2000) analysis of social capital and health status of Canadians: The difference that love makes. *Social Science & Medicine* 2010 (71), 1037-1044.
- Pajulo M, Salo S & Pyykkönen N (2015): Mentalisaatio ihmistä suojaavana tekijänä. *Duodecim* 2015; 131, 1050-7.
- Wahlbeck K, Turhala S & Liukkonen S (2015): Mielen hyvinvointia voi vahvistaa. *Liikunta Tiede* 2015; 52:41 – 4.
- Wahlbeck K, Hannukkala M, Parkkonen J, Valkonen J & Solantaus T (2017): Mielenterveyden edistäminen kansanterveystyön ytimessä. *Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim* 2017; 133(10):985-92.

Liitteet

Liite 1. Kehitysohjelman vuodelle 2018 valitut projektit ja toimenpiteet

Liite 2. Kehitysohjelman riskianalyysi

Liite 1 Kehitysohjelman vuodelle 2018 valitut projektit ja toimenpiteet

Projektin/toimenpiteen nimi	Vastuuhenkilö / vastuutaho	Toteutus-ajankohta ja vaihe (esim. idea/ suunnittelu/ toteutus)	Lyhyt kuvaus tavoiteltavista tuotoksista/tuloksista	Rahoitus	
				Ohjelman budjetista katettava osuus €	Ulkoisen rahoitus €
Espoolaisten mahdollisuudet edistää terveyttä, hyvinvointia ja onnellisuutta lisääntyvät					
1 5 keinoa elää paremmin ja pidempään -kampanja (Tietoisuuden herättäminen)	Outi Huida	Suunnittelu 1-4/2018 Lanseeraus 05/2018	Laajamittainen kampanja, jolla herätetään tietoisuutta mielenhyvinvointia tukevista arkisista keinoista. Kampanjointi käynnistyy keväällä 2018 ja jatkuu läpi ohjelmakauden. Kampanjassa hyödynnetään monimuotoisesti eri viestintäkanavia ja kampanjaa tukemaan valmistellaan sekä sähköistä että jaettavaa kirjallista materiaalia. Samassa yhteydessä päivitetään myös espoo.fi -verkkosivujen sisältöä niin, että ne tukevat aiempaa paremmin oman hyvinvoinnin edistämistä.	100 000€	
2 Mielen hyvinvoinnin voimavaroja edistävät tilaisuudet (Tietoisuuden herättäminen)	Outi Huida ja Riikka Puusniekka	Ensimmäinen tilaisuus 5/2018	Kampanjan viestiä tuetaan järjestämällä suoraan espoolaisille suunnattuja tilaisuuksia (luennot, toiminnalliset tilaisuudet) aiheen äärellä. Tilaisuuksia järjestetään sekä kaikille avoimina tilaisuuksina että tietyille kohderyhmille suunnattuina. Tilaisuudet järjestetään monialaisessa yhteistyössä ja niillä on jatkumo läpi ohjelman.	20 000€	

Projektin/toimenpiteen nimi	Vastuuhenkilö / vastuutaho	Toteutus-ajankohta ja vaihe (esim. idea/ suunnittelu/ toteutus)	Lyhyt kuvaus tavoiteltavista tuotoksista/tuloksista	Rahoitus	
				Ohjelman budjetista katettava osuus €	Ulkoisen rahoitus €
3 Osaamisen vahvistaminen mielen hyvinvoinnin voimavaroja tukevasta toiminnasta (Toimintaan kytkeminen)	Riikka Puusniekka	Henkilöstön ja yhteistyökumppanien koulutukset käynnistyvät keväällä 2018	<p>Ohjelman aikana koulutetaan kaupungin ja yhteistyökumppanien (mm. järjestöjen) henkilöstöä mielen hyvinvoinnin voimavaroja vahvistavaan ajatteluun. Osa henkilöstöstä koulutetaan "kouluttajiksi", jotka tukevat oman toimintonsa henkilöstön osaamisen vahvistumista ja voivat hyödyntää osaamistaan myös suoraan espoolaisille järjestettävissä tilaisuuksissa (ks. edellinen kohta).</p> <p>Ensimmäiset koulutukset + ohjaajakoulutukset toteutetaan yhteistyössä hallituksen kärkihankkeen / Suomen Mielenterveysseuran kanssa. Ohjelmalle saadaan yhteistyön myötä sekä kustannushyötyjä että tarvittavaa osaamista.</p>		1-2 koulutusta + kouluttajakoulutukset katetaan Suomen Mielenterveysseuran saamasta rahoituksesta hallituksen kärkihankkeille

Projektin/toimenpiteen nimi	Vastuuhenkilö / vastuutaho	Toteutus-ajankohta ja vaihe (esim. idea/ suunnittelu/ toteutus)	Lyhyt kuvaus tavoiteltavista tuotoksista/tuloksista	Rahoitus	
				Ohjelman budjetista katettava osuus €	Ulkoinen rahoitus €
4 Viisi keinoa elää paremmin ja pidempään -viitekehityksen kytkeminen osaksi nykyistä toimintaa (Toimintaan kytkeminen)	Rekrytoitava henkilö ja Riikka Puusniekka	Suunnittelu ja toteutus alkaen kevät 2018 erikseen valittujen sidosryhmien kanssa	Valittujen sidosryhmien kanssa pohditaan yhteistyössä, miten mielen hyvinvoinnin voimavaroja tukeva toiminta voidaan kytkeä nykyiseen työskentelyyn. Yhteistyö tämän osalta käynnistyy ensimmäiseksi kaupungin toimijoista varhaiskasvatuksen ja nuorisopalvelujen kanssa ja kaupungin yhteistyökumppaneista EJYn kanssa. Yhteistyötä laajennetaan systemaattisesti ohjelman aikana. Muita mahdollisia kaupungin sisäisiä ensi vaiheen yhteistyötahoja ovat kulttuuripalvelut, terveydenhoito (neuvola, kouluterveydenhuolto), perhetyö, työllisyyspalvelut ja vammaispalvelut. Järjestöjä lähestytään ensisijaisesti yhteistyössä kaupungin toimijoiden kanssa järjestötoimijoille vakituisesti järjestettävien tilaisuuksien kautta.	Ei varausta budjetissa vuodelle 2018	

Projektin/toimenpiteen nimi	Vastuuhenkilö / vastuutaho	Toteutus-ajankohta ja vaihe (esim. idea/ suunnittelu/ toteutus)	Lyhyt kuvaus tavoiteltavista tuotoksista/tuloksista	Rahoitus	
				Ohjelman budjetista katettava osuus €	Ulkoisen rahoitus €
5 Maahanmuuttajalapsille mielenterveystaitoja (Toimintaan kytkeminen)	Raija Laine, Pirkko Nylund	Suunnittelu ja toteutus alkaen kevät 2018	<p>Erikseen valitut varhaiskasvatuksen yksiköt osallistuvat Suomen Mielenterveysseuran koordinoimaan Maahanmuuttajalapsille mielenterveystaitoja -projektiin. Projektin aikana kartoitetaan maahanmuuttajalasten kanssa toimivan varhaiskasvatushenkilöstön lisäosaamisen tarvetta ja tuotetaan täydennyskoulutusmalli sekä välineitä mielenterveyden edistämiseen varhaiskasvatuksessa.</p> <p>Projektin aikana kehitetään jo olemassa olevaa varhaiskasvatuksen Lapsen mieli -aineistoa vastaamaan maahanmuuttajalasten ja -perheiden erityistarpeita sekä mallinnetaan kotiväeniltamalli ja tuotetaan tätä tukevaa aineistoa. Näillä tuetaan vanhemmuutta, vahvistetaan kodin ja päivähoiton yhteistyötä sekä avataan dialogia kantaväestön ja maahanmuuttajaperheiden välillä.</p> <p>Yhteistyö Suomen Mielenterveysseuran kanssa tuo mahdollisuuden vahvistaa henkilöstön osaamista sekä kehittää uusia toimintamalleja maahanmuuttajalasten ja heidän perheidensä mielenterveystaitoja.</p>		Suomen Mielenterveysseura on hakenut erityisavustusta OKM:stä 12/2017. Rahoitus vahvistuu vuoden 2018 alkupuolella.
6 Mielen hyvinvointia edistävän kunnan sertifikaatti (Toimintaan kytkeminen)	Riikka Puusniekka	Ideointi ja suunnittelu vuonna 2018	<p>Ideoidaan yhteistyössä Suomen Mielenterveysseuran kanssa kansallinen sertifikaatti mielen hyvinvointia edistävälle kunnalle.</p> <p>Toimenpide vastaa hyvin myös hyötytavoitteeseen 3.</p>	Ei varausta budjetissa vuodelle 2018	

Projektin/toimenpiteen nimi	Vastuuhenkilö / vastuutaho	Toteutus-ajankohta ja vaihe (esim. idea/ suunnittelu/ toteutus)	Lyhyt kuvaus tavoiteltavista tuotoksista/tuloksista	Rahoitus	
				Ohjelman budjetista katettava osuus €	Ulkoisen rahoitus €
7 5 keinoa elää paremmin ja pidempään - viitekehykseen sisältyvien osa-alueiden sisältöjen kehittäminen (Viiden osa-alueen sisältöjen kehittäminen)	Rekrytoitava henkilö yhteistyössä toimintojen ja kumppanien kanssa	Idea, suunnittelu, toteutus mahdollisuuksien mukaan vuonna 2018. Painotus toteutuksessa vuonna 2019.	Ohjelman aikana pohditaan yhdessä sidosryhmien kanssa Viisi keinoa elää paremmin ja pidempään - viitekehyksen osa-alueiden teemoihin liittyvää kehittämistä. Tavoitteena on helpottaa espoolaisten mahdollisuuksia ottaa osa-alueiden mukainen toiminta, esim. liikunta, osaksi omaa arkea. Toimenpiteeseen sisältyy mahdollisesti myös toiminnoissa kehitteillä olevien toimintamallien skaalaamista laajemmin.	8 000€	
8 Palvelutorin toimijat mielen hyvinvoinnin voimavarojen vahvistajina (Tietoisuuden herättäminen & toimintaan kytkeminen)	Juha-Pekka Strömberg	Suunnittelu keväällä 2018. Toteutuksen käynnistys vuoden 2018 aikana. Aikataulu toteutuksen osalta tarkentuu kevään kuluessa.	Hyvinvoinnin edistäminen on palvelutorin toimijoita yhdistävä teema. Ohjelman puitteissa kehitetään työtapoja, joilla voidaan palvelutorin toimijoiden yhteistyönä vahvistaa espoolaisten mielen hyvinvoinnin voimavaroja ja onnellisuutta osana palvelutorin toimintaa. Työskentely perustuu Viisi keinoa elää paremmin ja pidempään -viitekehyksen käyttöönottoon osaksi työtä sekä viitekehyksen sisältämien yksittäisten osa-alueiden sisällölliseen kehittämiseen. Yhteistyö Kirjaston hankkeen kanssa tuo synergiaa; edistää yhteisten tavoitteiden saavuttamista ja poistaa toiminnan päällekkäisyyttä.	6 000€	Kirjaston Esavilta saama rahoitus keväälle 2018, "kirjastollisin keinoin kuntalaisten hyvinvointia edistämässä". Summa kohdentuu henkilöstökuluihin.

Projektin/toimenpiteen nimi	Vastuhenkilö / vastuutaho	Toteutus-ajankohta ja vaihe (esim. idea/ suunnittelu/ toteutus)	Lyhyt kuvaus tavoiteltavista tuotoksista/tuloksista	Rahoitus	
				Ohjelman budjetista katettava osuus €	Ulkoisen rahoitus €
9 Uudet palveluinnovaatiot mielen hyvinvoinnin voimavarojen lisäämiseksi nopeita kokeiluja ja yhteiskehittämistä hyödyntämällä	Katja Hagman	Suunnittelu ja toteutus kevät 2018	<p>Ohjelman aikana edistetään monen toimijan yhteisiä kokeiluja ja mahdollistetaan hyvien konseptien kehittyminen palveluinnovaatioiksi sekä uudeksi liiketoiminnaksi.</p> <p>Tavoitteena asiakaslähtöisen kokeilukulttuurin edistäminen, kaupungin palvelujen järjestämisen tehostaminen ja palvelujen tuottaminen kokeiluin. Ohjelman aikana tehtävät kokeilut liittyvät mielen hyvinvointia tukevien konseptien kehittämiseen. Yhteistyö terveystalusten / palvelutorin / Elä ja asu -keskusten kanssa? Tarkentuu keväällä 2018.</p> <p>Yhteistyö 6Aika -hankkeen kanssa luo mahdollisuuden valjastaa nopeiden kokeilujen ja yhteiskehittämisen -mallin mielen hyvinvoinnin voimavaroja edistävän toiminnan kehittämiseen.</p>		6Aika AIA-raha 40 000€
Espoolaisilla on enemmän mahdollisuuksia osallistua ja kuulua yhteisöön					
			Edellä kuvatuista toimenpiteistä erityisesti 2, 4-5 ja 7-9 edistävät myös tämän hyötytavoitteen toteutumista.		

Projektin/toimenpiteen nimi	Vastuhenkilö / vastuutaho	Toteutus-ajankohta ja vaihe (esim. idea/ suunnittelu/ toteutus)	Lyhyt kuvaus tavoiteltavista tuotoksista/tuloksista	Rahoitus	
				Ohjelman budjetista katettava osuus €	Ulkoisen rahoitus €
Hyvinvoinnin edistäminen jatkuu ja kukoistaa Espoossa myös sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen jälkeen					
10 Kunnan rooli ja tehtävät hyvinvoinnin edistämässä sote-uudistuksen jälkeen	Riikka Puusniekka	Suunnittelu Syksy 2018	Määritellään syksyn 2018 aikana asiat, jotka tulee huomioida kunnan hyvinvoinnin edistämistehtävässä sote-uudistuksen yhteydessä. Tehdään suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä. Painotus toimenpiteiden toteutuksessa on vuodessa 2019.	Ei varausta budjetissa vuodelle 2018	

Liite 2 Kehitysohjelman riskianalyysi

Riskin numero ja/tai lyhyt nimi	Riskin (toteutumisen) kuvaus	Seuraukset/vaikutukset riskin toteutuessa	Toteutumisen todennäköisyys 1-4	Toteutumisen vaikutus 1-4	Riskiluku (todennäk.* vaikutus)	Toimenpiteet riskin poistamiseksi tai pienentämiseksi	Vastuuhenkilöt
1 Kampanjan sanoma ei kiinnosta	Kampanjan sanoma tai viestintämateriaali eivät herätä kiinnostusta espoolaisissa yleisesti. Yleisluontoinen kampanja ei tavoita oikeita kohderyhmiä. Ohjelman aikana ei panosteta riittävästi teeman näkökulmasta keskeisiin kohderyhmiin ja heidän tarpeisiinsa.	Kampanjan merkitys jää vähäiseksi. Mahdollisuudet edistää omaa hyvinvointia kampanjan esiin nostamien asioiden osalta eivät lisäänty. Kampanjaan käytetyt resurssit menevät hukkaan.	2	3	6	<p>Kampanjan suunnittelussa huomioidaan eri ikäryhmät ja pyritään muotoilemaan viesti niin, että se puhuttelee kyseistä kohderyhmää.</p> <p>Myös viestintäkanavien valinnassa pyritään huomioimaan mahdollisimman hyvin eri kohderyhmät.</p> <p>Kampanja toteutetaan pitkäkestoisena läpi ohjelmakauden, niin että viesti saadaan toistumaan systemaattisesti eri kanavissa.</p> <p>Kampanjaa tukemaan mietitään myös muita toimenpiteitä, kuten asian kytkeminen kaupungin toimijoiden työhön.</p> <p>Yleisluontoisemman kampanjan ohella mietitään yhteistyössä eri kohderyhmien ja toimijoiden kanssa viestin mahdollista modifiointia ja tarvittavia kanavia spesifimmille kohderyhmille.</p>	Outi Huida ja Riikka Puusniekka

<p>2. Kytöks kaupungin toimijoiden työhön jää vähäiseksi</p>	<p>Toiminnot eivät koe halua tai tarvetta ottaa Viisi keinoa elää paremmin ja pidempään -viitekehystä osaksi omaa työtään. Viitekehys ei sovellu toimintojen nykyiseen työskentelyyn ja sen käyttöönotto toiminnoissa jää tästä syystä irralliseksi ja vähäiseksi.</p>	<p>Vaikuttavuus jää haluttua vähäisemmäksi. Espoolaisten mahdollisuudet edistää omaa hyvinvointia viitekehukseen kytkeytyvien asioiden osalta eivät lisäänty toivotulla tavalla. Asia saa negatiivista huomiota toiminnoista, jolla voi puolestaan olla vahingollinen merkitys sanomalle ja ohjelman muille toimenpiteille.</p>	<p>1</p>	<p>3</p>	<p>3</p>	<p>Yhteistyössä edetään toimintojen ehdottamalla tavoilla rauhassa ilman kiirettä. Asia kytketään tiiviisti jo olemassa oleviin toimintatapoihin, jotta se ei jää irralliseksi. Henkilöstön ymmärryksen lisäämiseksi ja osaamisen vahvistamiseksi, toimintojen henkilöstöä koulutetaan mielen voimavaroja vahvistavaan ajatteluun.</p>	<p>Riikka Puusniekka</p>
<p>3. Henkilöstön mielen hyvinvoinnin voimavaroja edistävä osaaminen ei lisääntynyt</p>	<p>Toiminnoilla ei ole halua / mahdollisuuksia kouluttaa omaa henkilöstöään mielen voimavaroja vahvistavaan ajatteluun ja kehittää työtä tähän suuntaan</p>	<p>Henkilöstön voi olla vaikea ottaa mielen voimavaroja edistäviä toimintatapoja osaksi omaa työtä, jos näihin liittyvää osaamista ei ole riittävästi tai toimintamallien käytöstä ei sovita selkeästi. Henkilöstö ei ole tukemassa espoolaisten mahdollisuuksia edistää omaa mielen hyvinvointia ja onnellisuutta ohjelman tavoitteiden mukaisesti.</p>	<p>1</p>	<p>3</p>	<p>3</p>	<p>Huolehditaan siitä, että eri toimintoihin koulutetaan kouluttajia, niin että kaupunkiin syntyy omaa kouluttajaresurssia, jota voidaan hyödyntää henkilöstön kouluttamisessa. Koulutuksia on näin mahdollisuus järjestää useita joustavammin ja pidemmällä aikavälillä.</p>	<p>Riikka Puusniekka</p>

<p>4. Resurssit eivät ole riittävät eri toimenpiteiden edistämiseen</p>	<p>Kampanjointi on kallista ja budjetista iso osa menee kampanjointiin. Muihin toimenpiteisiin käytettävä resurssi voi jäädä liian pieneksi. Ohjelmaa tehdään pääasiassa oman päätyön ohessa, jolloin käytettävissä olevat henkilöresurssit ovat vähäiset.</p>	<p>Toimenpiteet eivät edisty halutulla tavalla ja tulokset jäävät vähäisiksi.</p>	<p>3</p>	<p>3</p>	<p>9</p>	<p>Vuosittaisten toimenpiteiden valinnan ja budjetin laadinnan yhteydessä huomioidaan, että jokaiseen toimenpiteeseen on riittävä resursointi. Lisärahoitusta pyritään hakemaan tarvittaessa.</p>	<p>Juha Metso</p>
<p>5. Kokeilut kohdentuvat vain muutamille kohderyhmille</p>	<p>Ohjelman kohderyhmän on ajateltu olevan kaikki espoolaiset, mutta ohjelman toimenpiteet tavoittavat vain joitakin kohderyhmiä.</p>	<p>Ohjelma hyödyttää vain osaa espoolaisista. Mahdollisesti eniten hyväosaisten joukkoa, jolla on jo muita paremmat edellytykset entuudestaan edistää omaa hyvinvointia.</p>	<p>2</p>	<p>3</p>	<p>6</p>	<p>Huomioidaan eri kohderyhmät sekä kampanjaan liittyvässä viestinnässä että viitekehyksen eri osa-alueiden mukaisen toiminnan kehittämisessä. Jälkimmäisen osalta keskitytään tietoisesti valitsemaan toimenpiteitä niin, että ne kohdentuvat mahdollisimman monelle kohderyhmälle. Haastetaan erilaisia toimijoita mukaan, niin että Viisi keinoa elää paremmin ja pidempään -viitekehyksen asioita on edistämässä mahdollisimman laaja joukko, jolla on kosketuspintaa mahdollisimman moniin kohderyhmiin.</p>	<p>Juha Metso / ohjausryhmä</p>

6. Kokeilut eivät ole skaalaamisen arvoisia	Ohjelman aikana tehdyt kokeilut eivät johda niiden skaalaamiseen laajemmin.	Kokeilut jäävät ohjelman aikaisiksi kokeiluiksi eikä niistä saada hyötyä pidemmällä aikavälillä ja yksittäistä kokeilua laajemmin.	1	1	1	Arvioidaan toimenpiteideat ja -suunnitelmat huolella ennen niiden hyväksymistä ja tarkastellaan jo tässä vaiheessa niiden toteutuskelpoisuutta ja jalkauttamisen mahdollisuuksia.	Juha Metso ja ohjausryhmä
7. Ohjelman hyödyistä ei saada tietoa	Saavutettujen hyötyjen ja vaikutusten mittaaminen ohjelmassa on haastavaa.	Ohjelman merkitystä ja sen saavutuksia ei ymmärretä. Ohjelman sisältöjen mukaista työtä ei nähdä tämän vuoksi jatkossa tärkeänä.	3	2	6	Ohjelman toimenpiteissä huomioidaan aiempi evidenssi aiheesta, jolloin tiedetään, että tehdyt toimenpiteet ovat vaikuttavia suurella todennäköisyydellä. Kokeilukulttuuri huomioiden tämä ei kuitenkaan ole aina mahdollista. Toimenpiteisiin kytketään mahdollisuuksien mukaan selvitys- ja tutkimustyötä. (Tätä asiaa ei ole toistaiseksi huomioitu suunnittelussa.)	Juha Metso / ohjausryhmä

Riskien toteutumisen todennäköisyyden ja toteutumisen vaikutusten arvioinnissa on käytetty arviointiasteikkoa, jossa numero 1 tarkoittaa sitä, että riski on erittäin epätodennäköinen tai sillä on hyvin pieni vaikutus. Numero 4 puolestaan kertoo, että riski on erittäin todennäköinen tai että sillä on erittäin suuri vaikutus ohjelman hyötytavoitteiden tai tuotosten toteutumiseen, ohjelman pysymiseen aikataulussa tai budjetissa.

Riskiluku on saatu kertomalla keskenään arvioitu todennäköisyys ja vaikutus. Riskiluku sijoittuu välille 1–16. Se on suuntaa antava arvio, jonka perusteella voidaan mm. erottaa kaikista vakavimmat riskit ja keskittää toimenpiteet näiden hallintaan.